

ZASAVSKI VESTNIK

LETO V. — ŠT. 38.

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE ZASAVJA

TRBOVLJE, 25. SEPTEMBRA 1952

Okrajna partijska konferenca v Trbovljah
je obravnavala važna vprašanja

Minulo nedeljo je v Trbovljah zasedala okrajna partijska konferenca, na kateri so delegati polagali obračun dela v minuli poslovni dobi. Konferenca so se udeležili tudi sekretar CK KPS in predsednik vlade Miha Marinko, člani CK KPS Lidija Šentjurčeva, inženir Levstik in Janez Vipotnik.

Gospodarsko-politični referat je imel sekretar komiteja Viktor Kovač, ki je v svojem poročilu navedel uspehe

na gospodarskem področju trboveljskega okraja, orisal delo množičnih organizacij, delo na telesnovzgojnem in športnem področju, delo frontnih organizacij, Zveze borcev, sindikatov in Partije, prikazal pa tudi vse dosedanje napake v delu.

Temu poročilu sledeča diskusija je dala še izčrpniji pregled v referatu tov. Kovača nakazanih vprašanj.

Na konferenci je bil stavljen predlog, naj se sprejme sklep, da partijska organizacija izključi iz svoje srede vse mlače, bojazljivce, koristolovce in ljudi, ki bi hoteli vnašati v organizacijo tuje vplive. Delati moramo na tem, da se v Partijo sprejmejo novi, delavskemu razredu in Partiji predani ljudje.

Osnovne partijske organizacije rudnika Trbovlje so obravnavale vprašanje, kakšna naj bo vzgoja komunista in kakšen naj bo njegov lik. Imeli smo žalostne primere, ki kvarijo ugled revolucionarnih Trbovelj.

Sama partijska konferenca na rudniku ni dala poudarka tem nepartijskim pojavom, niti ni obsodila prizadetih ljudi.

Tudi primera na obratu Dobrna-Neža in na Vzhodnem obratu rudnika govorita o nizki partijski zavesti članstva. Prenehati moramo z malomeščanstvom in to na način, da bodo osnovne partijske organizacije energično in samostojno reševale ta vprašanja.

Vse večjo pazljivost in brigo moramo posvečati politično-ideološki vzgoji članov Partije. Le na ta način bomo lažje in pravilno presojali pojave malomeščanstva. Odpasti mora tuc' osebnost uveljavljanja članov, siljenje v ospredje in iskanje koristi zaradi članstva Partije; prav tako ne smemo biti sentimentalni za kritiko, ki je dostikrat zdrava.

Današnjega komunista je treba dvigniti na predvojni nivo komunista, je dejal tov. Tito v razgovoru z beograjskimi študenti.

Osnovna lastnost in značilnost komunista je skromnost, pa kjer koli in na kakršnem koli družbenem položaju se nahaja.

še nimamo kdo ve kakšnih pogojev za socialistično prevzgojo našega kmeta. Naš kmet je sicer delno vključen v delovne zadruge, vendar je producent blaga in računa, kako ga bo boljše prodal. Tu nimamo osnove, da bi govorili o kakršnem že formiranem socialističnem gospodarstvu. Zavedati se moramo, da bomo uspešen proces socializacije na vasi dosegli edino z uspešno afirmacijo socializma v naših industrijskih centrih, v naši proizvodnji, v gradnji, v dviganju naše komunice in industrijskih središč. S tem bodo pridobljeni materialni pogoji in od teh lahko računamo, da bo v odvisnosti od njih naš kmet prisiljen misliti na gospodarske osnove, ki mu bodo omogočile obstanek, t. j. na mehanizacijo poljedelstva. Šele potem lahko pričakujemo, da bo na osnovi mehanizacije in boljše ekonomike spremenil svoje mišljenje. Dotlej pa bomo morali delati seveda z vso silo proti špekulaciji in parazitizmu, predvsem pa proti izkoriščanju raznih okoliščin, kot n. pr. v letošnjem letu suša. Zato je potreb-

no, da krenemo naprej. Ne z administrativnimi ukrepi proti kmetu (dosedanji obvezni odkupi), temveč z ekonomskimi merami v prave mehanizacije poljedelstva, ki edino omogoča skupno, zadržno in kolektivno izkoriščanje dela. Vsi drugi poskusi so se izkazali kot slabi in neuspešni.

Kakor smo na socialističnih sektorjih našega gospodarstva v državni industriji dosegli velikanske uspehe, moramo vendar reči, da so ti uspehi v našem kmetijstvu daleč zaostali. Zato je ena izmed velikih nalog Partije, spraviti ta problem v smislu marksistično-leninističnega nauka in teorije v prakso; ustvariti moramo za to potrebne pogoje s pomočjo občin, organov oblasti in ostalih forumov. Ni računati, da bomo to dosegli samo s splošnimi zadruhami. Te so čestokrat čiste trgovine in združbe nimajo elementov, ki bi govorili o kakšnem socializmu. Če dosegemo ustrezno organizacijsko obliko za našega kmeta, potem lahko govorimo, da smo uspešno nadaljevali preobrazbo naše vasi.

Solstvo in vzgoja mladine

Ko obravnavamo delo partijskih organizacij, ne smemo pozabiti na delo mladine. Poglejmo, kaj mladina dela in s čim se ukvarja.

Mladinska organizacija bi morala nuditi mladini take snovi, ki bi jo privlačile in vzgajale. Mladina mora dobiti moralno vzgojo doma in v šoli. So pa dostikrat prav starši, ki zavirajo pravilno vzgojo. Zato se morajo partijske organizacije truditi, da bodo stale staršem ob strani in jim pomagale na pravo pot.

Tudi današnji kader, ki prihaja z naših visokih šol, je čestokrat suhoparen in se zanima le za strokovno delo. Ni zadosti, če nastopimo v otroka in mladina golo šolsko znanje, ne damo mu pa tega, kar bi ga napravilo za človeka s socialističnim pogledom na svet. Vzgoja mladine zaradi tega ni samo naloga učiteljev in staršev, marveč je vprašanje celotne družbe, v prvi vrsti pa naloge Partije.

Naši uspehi v vzgoji niso zadostni in zadovoljivi. Zelo pomanjkljivi so.

Imamo še mnogo dela. Nuditi pa moramo naši učci se mladini in dijakom prav tako primerne prostore, ne samo učilnice. Naše šole že skoraj ne zadoščajo več, kajti število dijakov se vsak dan veča.

Če govorimo o vzgoji mladine, o solstvu in vzgojnih uspehih, ne moremo iti mimo učiteljev in profesorjev. Velik del teh je na pravi poti. Žal pa imamo v naših vrstah ljudi, ki se ne morejo pomiriti z novim družbenim redom, temveč še vedno tavajo v malomeščanski miselnosti in misticizmu. Taki ljudje lahko najdejo zaposlitev kjer koli, ne morejo pa biti tam, kjer se vzgaja naša mladina. Reakciji in drugim pokvarjenecem naše mladine ne smemo in ne bomo dali.

Naloge prosvetnih delavcev pa niso samo na šoli, marveč povsod, kjer je potrebna vzgoja množic. Imamo toliko društev, kjer lahko najdejo svoje torišče dela. Mnogi so se že vključili v to delo, a so še vedno taki, ki stojijo ob strani.

Pred kongresom ženske organizacije

Organizacija teži za tem, da bi se žene v večji meri vključevale v javno življenje kakor tudi v kulturnoprosvetno in gospodarsko dejavnost. Le na ta način bomo našo ženo pravilno vzgajali in jo končno iztrgali iz življenja in miselnosti, v katero jo je pahnila preteklost.

Najvažnejša med pravicami žene je njena vloga v gospodarskem življenju. Povsem zgrešeno je mišljenje nekaterih, da bo z nadaljnjim razvojem socializma odpadlo še večje število žena iz naših organizacij in se vrnilo v gospodinjstvo. Ni taka perspektiva naših žena, pa tudi ne sme biti v socialistični družbi, kajti brez možnosti, da se sama preživlja, bi bila žena oropana svoje enakopravnosti. Dejansko ni važno, ali je žena trenutno zaposlena ali ne, važno je, da ima za to možnost, da ima zavest in sposobnosti, da se sama preživlja. Nikakor ne smemo pojmovati zaposlitev žene kot začasnega pojava, češ: to bo trajalo le do njene poroke. Takšno gledanje slabo vpliva na ženo, saj se zaradi tega ne trudi za pridobitev kvalifikacije. Obremenjuje pa naše zaposlene žene drobno delo v gospodinjstvu, v katerem pa bo z razvojem tehnike in napredka nastopilo olajšanje.

Pereče pri nas je poklicno vprašanje ženske mladine. Treba bo misliti na gradnjo kakšne lahke industrije. Delno se je to vprašanje — čeprav v zelo majhni meri — rešilo z ustanovitvijo gospodinjstva šole v Trbovljah. Seveda s tem še ni rešeno vprašanje,

kam z žensko mladino, kar bo, mislim, naša zelo resna naloga.

Pri volitvah 25-članskega komiteja in petčlanske revizijske komisije je konferenca izvolila iz svoje srede šest delegatov, ki bodo zastopali partijsko organizacijo okraja Trbovlje na VI. kongresu KPJ. Izvoljeni so bili: Miha Marinko, Janez Vipotnik, Alojz Ribič, Viktor Burkelje, Jože Jerič in Leopold Goljuf.

Tov. Viktor Kovač, dosednji sekretar OK KPS, ponovno izvoljen v vodstvo

Na gospodarskopolitično dejavnost okraja Trbovlje, ki jo je prikazal v svojem referatu sekretar OK KPS Trbovlje tov. Viktor Kovač, se bomo povrnili v prihodnji številki.

Vprašane religije, odnos Partije
in nekaterih njenih članov do vere

Religija je zgodovinski pojav in plod razmišljanja ljudi o svetu in življenju, ki si še niso znali razlagati raznih naravnih zakonov, ker še ni bilo znanstvenih dognanj. Zato bodo religije s samim razvojem življenja in izsledki znanosti v vedno večji meri odmirale. Vedno bolj se uveljavlja materialistični nazor o nastanku in razvoju sveta.

Danes to versko zaslepljenost ljudstva prav spretno izkoriščajo najbolj zagrizeni sovražniki delavskega razreda in naše ljudske revolucije ter jo izrabljajo v svoje politične in osebne namene.

Poglejmo, kdo so danes največji zagovorniki klera: razni razlašeni politični korumpiranci in malomeščani, ki mislijo, da socialistično demokratično lahko izrabljajo za svoje osebne koristi.

Zato ne moremo mirno gledati in puščati, da religija slabi materialistični svetovni nazor. Pred Partijo stoji ena njenih osnovnih nalog, da idejno preobrazujemo in v vztrajnem delu pre-

pričujemo ljudske množice ter na vsak korak razglajujemo vse negativne pojave klera.

Razumljivo je, da bodo morale naše partijske organizacije urediti to vprašanje najprej v svojih lastnih vrstah.

Primer: skoraj pri vseh naših pogrebih igra godba »Svobode« ali pa »ro-jejo pevci »Zarje«. V teh društvih so tudi člani Partije, ki pa niso toliko odločni, da bi se uprli nastopu pri cerkvenih pogrebi.

Vzemimo spet primer porok in krstov ter še drugih cerkvenih opravil. Obhajilo otrok, botrovanje otrokom — povsod tu se kaže nizka partijska zavest in neodkritost. V domačem kraju opravi član partijske organizacije civilno poroko, čez nekaj časa pa se gre cerkveno poročiti v drug kraj, češ da bo na ta način prikril svoje napake. Krstom in obhajilom so krive žene — mož pa zanje ne ve, včasih pa tudi neče vedeti. Slab mož in oče, ki se tako malo briga, kaj delajo z njegovim otrokom.

Govor tovariša Mihe Marinka

V debati je govoril tudi sekretar CK KPS in predsednik vlade tov. Miha Marinko. Ta je dejal med drugim tole:

Okrajna partijska konferenca je zelo važna, ker se vrši v času pred VI. kongresom KPJ. Gre za splošno analizo v času od V. kongresa KPJ dalje. Gre za ocenitev dela in partijskega vodstva, za nakazanje naše perspektive, za odreditev mesta naši Partiji v današnjih pogojih in na današnji stopnji graditve socializma v naši državi.

Zadnji kongres leta 1948 se je vršil v času nekakih monstruoznih razmer, ko je ZSSZ začela z napadom na našo Partijo in državo kot celoto. Peti kongres ni mogel sam zavzeti stališča v vseh vprašanih v celoti in zasnovati vse smeri nadaljnjemu boju za očuvanje naše neodvisnosti in za razbitje gospodarske blokade, ki jo je sistematično pripravljalo vodstvo Kominforma. Takrat smo se znašli popolnoma osamljeni v celoti sovražnem nam svetu. Z Zahodom nismo imeli nobenih trgovskih stikov. Gledali so nas z istim merilom kakor na ZSSR, ki je zaigrala ves svoj prestiž, ki si ga je pridobila ob koncu druge svetovne vojne. Pritisk na nas je bil izredno velik. S tem pa se je zbudilo za nas veliko zanimanje po vsem svetu — čeprav polno skepe, ker smo se z našo čvrsto in v svetu dotlej nevidno enotnostjo uprli temu silovitemu gospodarskemu, moralnemu in psihološkemu pritisku, ki nam je grozil tudi z napadom. Našemu državnemu vodstvu je uspelo, da smo danes v svetu zelo dobro konsolidirani. Ta uspeh našega državnega vodstva je zelo važen, ker ni bil dosežen na osnovi popuščenja in dajanja neklih koncesij tistim, ki so to hoteli izsiliti iz nas. Za nas je to dragocena izkušnja, ker smo se v vojni borili z veliko moralno silo in zaupali več ali manj v iskrenost in resničnost socializma v ZSSR. Kasneje smo videli, da bi nas ta vera in zaupanje lahko mnogo stala. Naše državno vodstvo se je znalo afirmirati in uveljaviti ter dobiti določeno gospodarsko

Tov. Miha Marinko, delegat trboveljskega okraja na VI. kongresu KPJ

pomoč, ki nam je nedvomno zelo dobrodošla, vendar pa nosi velikanski delež pri tem naše delovno ljudstvo samo, ki je največ žrtvovalo.

Če danes ne moremo prikazati velikega napredka za dvig življenjske ravni naših delovnih ljudi, ni to morda znamenje slabega gospodarstva. Naši ljudje so ustvarili velikanska sredstva, ki so spričo mednarodnega položaja dobro naložena, in sicer v utrditev naše obrambne sposobnosti. Ta naložba je bila nujno potrebna, ker brez obrambe naše eksistence ni.

Šesti kongres KPJ bo nedvomno postavil na dnevni red vrsto problemov za našo bodočnost. Zlasti bo ilustriral razmerje razvoja socializma pri nas v primeri s situacijo v kominformovskih in ostalih satelitskih državah, kjer o kakšni demokraciji ne more biti go-

vora. Za nas je važno, kako gledamo nase, kako si gradimo nov družbeni red, kjer gradimo socializem v svojo blaginjo. Imamo še mnogo slabosti, ki jih moramo odstraniti. V zadnjem času poskušajo dvigati glavo malomeščanstvo in misli, da je prišel zanjo čas in da Partija nima besede.

Za nas je izredno važno, da se zavedamo in se niti malo ne odrekamo našim ciljem ter izgradnji socializma. To pot bomo nadaljevali. Naša Partija je sposobna, da vzgoji delavski razred in razvije svojo dejavnost, da onemogoči afirmiranje sovražnih elementov, prav tako uveljavljanje kapitalističnih elementov, da razvije delavsko demokracijo, da razvije našo industrijo na linijo upravljanja podjetij po proizvajalcih in da tudi v razvoju kmetijstva pridemo do napredka.

To so nekatera vprašanja, ki stoje pred VI. kongresom KPJ, na katerem bodo našla tudi poudarek.

To pot ne gre ne vem morda za kakšno omnožčenje Partije, da bi postala nekakšna splošna stranka, ki naj bi nadomestila OF — nasprotno: gre le za krepitev naše kadrovske Partije. To še zlasti v zvezi s projektiranim statutom Partije, ki je že dan v diskusijo. Iz njega je razvidno, da gremo na pot notranje, moralne in ideološke krepitve Partije; član Partije mora živeti na osnovi znanstvenega socializma.

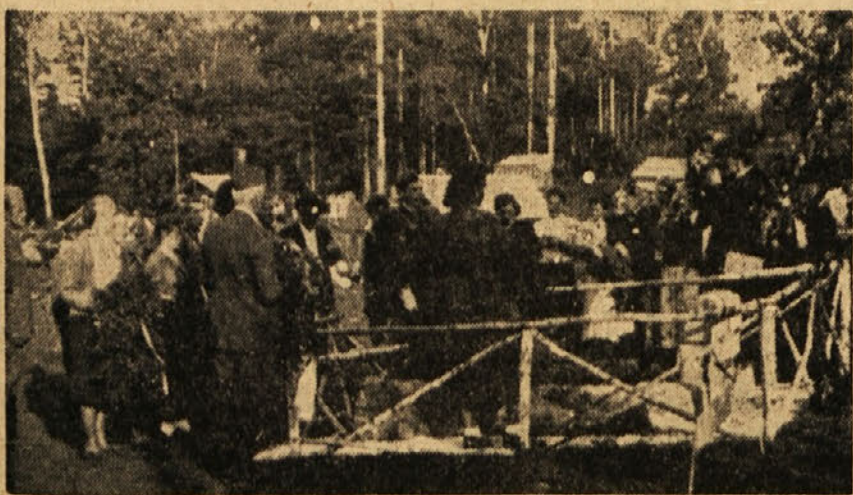
V bodoče bo še ostreje kot doslej postavljeno vprašanje, da član Partije ne sme imeti nobenih družbenih privilegijev. Član Partije ne bo mogel imeti nič več pravic, pač pa več dolžnosti kot običajen državljani.

Zelo važno je razvijati v naših delovnih množicah smisel za širok vpogled in razumevanje naše družbene gospodarske problematike, namreč da ni dovolj, če govorimo samo o rentabilnosti podjetja, temveč kako najti sredstva in jih ustvariti preko deleža, ki jih prejema član kolektiva za svoje delo, kot prispevek k naši komunalni dejavnosti, da bo lahko sam sodeloval in odločal, kje in kako naj se uporabi ustvarjeni dobiček.

Naši delavci živijo po tradicijah revolucije, vendar je v njih še mnogo vpliva stare meščanske vzgoje. Zato je ena izmed nalog Partije tudi ta, da skrb za njihovo razvedrilo, da razžene stare pogoje vzgoje in miselnosti in najde pogoje za uveljavljanje v naši kulturi sami. To so nedvomno težke naloge, kajti skrb za človeka je najtežja stvar, danes morda najvažnejša stvar, ki se ji mora Partija posvetiti.

VI. kongres KPJ bo dal brez dvoma praktična napotila, da se nam bo komunistom lažje znati v današnjem celotnem sklopu vseh nalog na področju gospodarstva, demokratizacije oblasti in na področju prosvete in kulture.

Važna je tudi vloga delavskega razreda v odnosu do kmeta in to: kako bomo nadaljevali z delom na tem področju, kajti v naši kmečki proizvodnji

Na grobove padlih polagajo vence

Razpis volitev

v skupščino Okrajnega zavoda za socialno zavarovanje v Trbovljah

Na podlagi čl. 39 Uredbe o ustanovitvi zavodov za socialno zavarovanje in o začasnem gospodarjenju s sredstvi socialnega zavarovanja (Ur. list FLRJ št. 30/52) ter drugega navodila v tej uredbi (Ur. list št. 44/52) razpisuje Okrajni sindikalni svet v Trbovljah volitve v skupščino Okrajnega zavoda za socialno zavarovanje v Trbovljah za

nedeljo, dne 26. oktobra 1952.

Podrobnosti o tem, kdo ima volilno pravico, o številu delegatov, ki jih volijo delovni kolektivi, o trajanju in kraju volitev ter o načinu glasovanja bodo objavljene dodatno.

OKRAJNI SVET SINDIKATOV, TRBOVLJE

PARTIJSKE ORGANIZACIJE

ČISTITI SVOJE VRSTE

KPJ je opravila od svojega V. kongresa dalje velikansko delo. Vsak pošten, nepristranski državljani mora priznati, da je takemu delu lahko kos samo Partija, ki je šla skozi ognjene preizkušnje že v stari Jugoslaviji, ki je bila nosilec velike vseljudske revolucije v naši narodnoosvobodilni vojni in ki se je s svojo moralno močjo mogla brniti z vsem uspehom proti nezaljšanim napadom krivične, absolutistične Moskve in njej pokornih opred.

Zavedajoč se, da bo Partija v svojem delu še uspešnejša, če je v notranjosti ne bodo slabili posamezniki, Partije ne vredni člani, bo tudi KP okraja Trbovlje stopila pred svojo okrajno konferenco pripravljena in hoče VI. kongres KPJ pričakati očističen vseh nezdružljivih elementov. Več partijskih članov je pokazalo, da niso vredni niti sposobni vztrajati v veliki partijski borbi, zato jih je Partija iz svojih vrst izločila.

Kakšen je bil položaj v posameznih partijskih organizacijah mesta Trbovlje? Partijska organizacija Strojne tovarne »Miha Marinko« je že dalj časa bolehal in nekako životarila; čutili je bilo, da je kolektiv tega podjetja, ki ima v gospodarskem pogledu velike perspektive, brez prave hrbenice. Končno so spregovorili člani te osnovne organizacije na svojem sestanku in zahtevali, da se vsi slabši izločijo iz partijskih vrst. Tovarišev, kot je na primer Ivo Rupnik, ki je govoril, »da ima različne poglede na svet«, ki je sam poskusil na lastni koži pest Bele garde in degenerirane duhovščine, ki je stala v njenih prvih vrstah, je potočal svojo partijsko čast, saj je iskal blagoslova za svoj zakon v ljubljanski škofiji. »Taki partijske ne maramo!« tako je rekla večina.

Spet drugi je bil Božo Eberlinec, ki je prav tako zapravljal partijsko čast in zaobljubo. Tretji je bil Mirko Drnovšek, ki je pokazal in sam izjavil, »da ustvarja socializem zase«. Toda lepšo bodočnost si bomo ustvarili le združeni in skupni fronti pod vodstvom naše Partije, ki takih netopirjev v svojih vrstah ne mara in ne more imeti.

Na tem sestanku se je razgalila politika višje cerkvene gospode. Nekdanji strogi predpisi za sklenitev zakonske zveze s trikratnim oklicem na leci (kar je seveda imelo svoj pomen, da se ne bi kak človek, ki je bil že oženjen, poročil še enkrat), niso več v veljavi. Seveda so tukaj tudi privilegiji, prav tako tudi taksa 20 din za oklic, ki ni bil razglašen. Še več: danes ni treba več dveh priči, ki bi bila porok, da zakonski kandidat ni morda že oženjen; v ta namen zadostuje potrdilo vsemočnega in vsevednega škofa v Mariboru ali pa v Ljubljani, ki pač pozna življenje vsakega našega samca. S takim dovoljenjem se smeš ženiti kjer koli v Sloveniji, ne glede na to, če si morda že poročen. Nekeč je bilo tako delo za hrbiti vernikov največji greh. Danes pa ne gre več za greh, marveč za ribarjenje v kalnem in za — denar, ki je pri teh močeh v velikih časteh. Tudi iskreni verniki se ne morejo strinjati s tako vsemočno politiko klera.

Partija je že od svojega začetka napovedala boj mračnjstvu, misticizmu, farizejstvu in svetoholstvu, zato je vse ljudi, ki hromijo njene vrste, iz svoje srede odstranila.

V podjetju Strojne mizarstva v Trbovljah sta se pojavili dve struji; prvi je bila glavna skrb borba za čim večjo plačo in nagrade, v kateri je upravni odbor skoraj v celoti. Na drugi strani pa se je ravno upravno vodstvo podjetja znašlo v velikih skrbah, kako priti do finančnih sredstev za odplačilo dolga za nakupljene stroje in kako zgraditi novo, veliko mizarstvo delavnico, če pri nekaterih odočilih ljudih ni za to potrebne razumevanja. »Bo že država zgradila novo delavnico,« — tako so rekli posamezniki, med katerimi je tudi član upravnega odbora. Kakšen je bil rezultat takega zadržanja in gledanja? Partijska organizacija kot celota ni delala, saj je njeno delo skoraj zamrlo. Na zadnjem sestanku pa je večina članov OPO sprevidela, da bo treba na novo zgraditi za delo, pogoj pa je, da izključi iz svoje srede ljudi, kot je bil tov. Jože Pirc. Ta tovariš je tudi član upravnega odbora podjetja, vendar mož, ki tudi v tej funkciji postavlja svoje osebnosti na prvo mesto. Tak mož ne more biti pravi predstavnik delovnega kolektiva, ki se bori za izgradnjo nove delavnice in nakup potrebnih strojev, če pravi: »Kaj se bomo borili za novo delavnico, saj jo bo zgradila država!« Teško si je misliti, kako je mogoče, da kolektiv še trpi, da jih tak tovariš zastopa v upravnem odboru.

Prav tako ne moremo iti preko OPO rudniškega obrata Dobrna-Neža. Kaj je pokazal zadnji sestanek in same volitve, ki so se vršile pri odprtih vratih, saj je bilo navzočih nad 60 nepartijscev? Že na prvi pogled si lahko opazil, da OPO obrata Neže vse leto ni štela za eno izmed svojih prvenstvenih nalog, da vzgaja med člani disciplino in partijsko samozavest. Le tako se je lahko zgodilo, da nek član Partije vse leto ni prihajal na partijske sestanke, ni pa bil nikoli opominjan k redu in disciplini, niti ni bil kaznovan. Ko so ga nepartijski na volitvah OPO obsodili zaradi njegovega nevdržnega odnosa do službeno podrejenih mu ljudi — namreč zaradi uporabljanja najbolj grdih in brutalnih psov in zaradi njegovega prekomernega pijančevanja — so se našli člani OPO, ki so ga zagovarjali, češ: saj smo ga kaznovali! Taki ljudje ne sodijo v Partijo, taki ljudje jo hromijo in ji jemljejo ugled. Med njimi je paznik Franc Požun. To je bilo opaziti že nekaj dni pozneje, ko se je spet prekomerno napil. Dne 9.

t. m. bi morala biti partijska konferenca, a se je izognil. Takšni tovariši bodo morali nehati vedriti v OPO. Podobnih primerov je še več.

Na zunanjem obratu rudnika je spet tovariš A. J. proti članom, ki so ga opominjali in grajali zaradi nemoralnega življenja, odgovoril: »To je moja privatna stvar, ki vas nič ne briga!« Da, to je sicer resnica, toda ta tovariš je s tem kot član Partije izgubil na ugledu in vplivu, na drugi strani pa s svojim zadržanjem škodil ugledu celotne OPO oziroma Partije.

Za člane Partije ne smejo in ne morejo biti vprašanje nemoralnega življenja, nediscipline, nerazčiščenosti pojmi glede religije pri sebi in pri družinskih članih »privatna zadeva« posameznika. Kdor postavlja vsa ta vprašanja tako, ne more in ne sme biti član Partije. To morajo vedeti vsi člani naših osnovnih partijskih organizacij.

OPO so v svojih predvolilnih pripravah precej storile, saj so iz svoje srede izločile vse nevredne člane, nekatere pa kaznovali s partijskimi kaznimi.

Če pogledamo velike naloge, ki stoje pred Partijo, in se vprašamo, zakaj je bila preložena rudniška partijska konferenca, nam postane jasno, da bodo OPO tega podjetja lahko brez škode izločile iz svoje srede še razne lahkomiselne, ki si predstavljajo, da je socializem že tu, če so v vrstah partijskih, ali pa če mislijo, da je zgraditev socializma igračka, ne pa težaven, dolgotrajen boj, zlasti še v okoliščinah in pogojih, v katerih moramo v Jugoslaviji živeti. Socializem je težak boj za poštenje, je boj za čisto in moralno življenje posameznika, je boj za lepe in tovariške odnose med ljudmi, je boj za mirno sožitje med vsemi narodi, je boj za srečo posameznika. Tak boj je vreden, da ga bojujemo, je vreden, da damo zanj, če treba, tudi življenje.

Morda se še ta in oni vprašuje, čemu odprti partijski sestanki. Na to damo lahko kratek odgovor: Partija ima določen program, ki ni in ne more biti ločen od interesov vseh delovnih ljudi — nasprotno: Partija si je zasnovala svoj program prav na osnovi koristi vseh delovnih ljudi. Partija izhaja iz delovnega ljudstva, zato je popolnoma pravilno, da polaga obračun svojega dela in prizadevanja pred delovnimi ljudmi. Se več: tudi nečlani Partije imajo pravico, da grajaajo in obsodijo vse tiste, ki so se vlinili v Partijo, a po svojem delu in življenju vanjo ne sodijo. Naša Partija ni združljiva s tem, kar se godi v ruski KP. Naša Partija je sposobna prenašati in upoštevati zdravo kritiko in odpravljati napake, česar pa v SZ ni. Boljševiška partija je sestavni del tamkajšnje birokracije, ki pomaga vtihtati bič nad vsemi nepokornimi ljudmi v sami SZ in v njej pokornih državah. V naši državi pa smo ponosni na svojo KPJ, zato bomo še z večjo vnemo delali za njene čim večje uspehe in jo čuvali, da ostane čista in poštena, kakršna je izšla iz revolucije.

Tako so OPO v naših revirjih pogumno stopile na plan in podale obračun svojega dela na odprtih partijskih sestankih. Veliki uspehi v gospodarstvu, komunalni dejavnosti, ki je spremenila lice Trbovlje, priprave in sam zlet »Svobode«, velika kulturna manifestacija, nad 50.000 opravljenih udarniških ur, sodelovanje na dan praznika naših slovenskih brigad in še drugi uspehi, prav tako pa ostra samokritičnost, ki se je pokazala na mnogih odprtih partijskih sestankih, so zgovoren dokaz, kaj zmore delavski razred pod vodstvom svoje Partije.

MK KPS Trbovlje

Več skrbi za komunalno prosvetno dejavnost

Gospodarska podjetja v okraju Trbovlje na splošno dobro izpolnjujejo svoje obveznosti po družbenem planu. Vendarle je to bolj rezultat objektivne dejavnosti v našem novem gospodarskem sistemu kot pa gospodarsko-političnega dvigavanja zavesti delovnih kolektivov, ali bolje rečeno: rezultat gospodarsko-političnega dela, ki naj spremlja naše gospodarske napore.

Okoliščina, da so se delavski sveti in upravni odbori v naših podjetjih osredotočili predvsem na proizvodne probleme v notranjosti podjetij, gornjo trditve samo še podkrepi. Nikjer ni rečeno, da skrb za proizvodne probleme ni potrebna, toda povsem napačno je, če zaradi te skrbi zanemarjamo na primer delo za politično in ekonomsko vzgojo delavstva, če se ne borimo dovolj za to, da bi delovni kolektivi v celoti globlje razumeli pomen delavskega upravljanja, poznali svoje pravice in dolžnosti do družbene skupnosti, ki jim je dala v upravljanje gospodarska podjetja. Omejitev predvsem na proizvodne probleme pa ima za posledico tudi pomanjkljivo vključevanje delavstva v gospodarsko-politično življenje izven podjetja, premajhno sodelovanje delavstva v organih ljudske oblasti in v kulturno-prosvetnem življenju.

Naj navedemo samo primer razširitve Strojne tovarne »Miha Marinko« v Trbovljah. Z naglim razvojem te tovarne po odcepitvi od rudnika Trbovlje-Hrastnik se je zelo povečalo naše osrednje industrijsko središče in je bil zaradi tega v zadnjih letih dotok prebivalstva v mesto tako velik, da je število prebivalstva presleglo že itak podedovano pomanjkanje stanovanjskih prostorov. Stanovanjska situacija v Trbovljah pa se je poslabšala še s tem, da je bilo nekaj stanovanjskih zgradb v Trbovljah zaradi razširitve in nadaljnje izgradnje te tovarne porušeni.

Letos se bo stanovanjsko vprašanje začelo reševati tudi s finansiranjem po državnih gospodarskih podjetjih v smislu Uredbe o skladu podjetij za samostojno razpolaganje, in sicer s tem, da bodo državna gospodarska podjetja odvajala del sklada za samostojno razpolaganje v korist pristojnega občinskega odbora za stanovanjske in komunalne gradnje. Ta sredstva, ki jih bodo izplačevala podjetja, ne bodo majhna, če

upoštevamo, da znašajo po Zakonu o planskem vodstvu narodnega gospodarstva FLRJ odstotki sklada za samostojno razpolaganje od dosežene akumulacije: za industrijo in rudarstvo 2,8%, kmetijstvo 7,2%, gozdarstvo 8%, gradbeništvo 6,3%, promet 6,4%, trgovino 16,6%, gostinstvo 18,2%, obrtništvo 10%.

Akumulacija, ki jo bodo dosegla letos samo industrijska in rudarska podjetja, predstavlja vrednost blizu 5 milijard dinarjev, tako da bodo imela ta podjetja sredstev za samostojno razpolaganje v vrednosti okrog 140 milijonov dinarjev.

Od zbora proizvajalcev in plenuma okrajnega ljudskega odbora bo odvisev odstotek vplačila in uporabe dela sredstev sklada za samostojno razpolaganje podjetij za stanovanjsko in komunalno izgradnjo občinskih ljudskih odborov. Če izplačajo podjetja 20% sredstev za samostojno razpolaganje, dobijo občinski ljudski odbori 28 milijonov dinarjev za stanovanjsko in komunalno izgradnjo.

Zaradi tega bi moral delovni kolektiv, zlasti pa delavski svet te tovarne, živo razpravljati o tej svoji dolžnosti do družbene skupnosti, ne pa da ima pred očmi edino načrte za razširitev svoje tovarne in proizvodne probleme. Prav tako bo moral delavski svet te tovarne resneje obravnavati težkoče delovnega kolektiva strojnega mizarstva, ki je bil do nedavnega njen sestavni del, zaradi specializacije tovarniške proizvodnje pa se je moral mizarški kolektiv osamosvojiti in ga sedaj izganjajo iz dosedanjih obratnih prostorov, ne da bi mu pomagali, da si dogradi svoje nove obratne prostore. Res je, da je delavski svet Strojne tovarne »Miha Marinko« dal strojnemu mizarstvu 1 milijon dinarjev kot pomoč za dograditev novih obratnih prostorov za mizarstvo pod pogojem, da se v enem mesecu izseli iz dosedanjih obratnih prostorov, vendar bi se moral zavedati, da delovni kolektiv strojnega mizarstva pri svojem 5-milijonskem dolgu takega pogoja ne more sprejeti, ker ga ne more izpolniti.

Pa ne mislimo, da je samo delavski svet Strojne tovarne »Miha Marinko« dolžan razpravljati o teh dolžnostih podjetja do družbene skupnosti. Ne! Delavski sveti vseh, prav vseh podjetij so dolžni obravnavati ta vprašanja. Delavski svet strojne tovarne opominjamo na to zaradi tega, ker ima moralno dolžnost, da prvi o tem razpravi, saj se je prav zaradi razširitve te tovarne poslabšala že itak slaba stanovanjska situacija v prenaseljenih Trbovljah in da vpliva na ostale delavske svete, da bodo o tej dolžnosti razpravljali in sklepali.

Priznati moramo, da je delavski svet rudnika Trbovlje-Hrastnik na tej poti napravil prve korake. Pričakujemo, da nas bo kmalu razveselil s sklepom, da bo največje podjetje v okraju prvo pomagalo pri stanovanjski in komunalni izgradnji in v dejanjih potrdilo prednost novega gospodarskega sistema, ki nalaga delovnim kolektivom poleg samostojnega upravljanja podjetja tudi skrb za družbo kot celoto.

Poudarili smo, da gospodarska podjetja na splošno dobro izpolnjujejo svoje proizvodne naloge. Nekatera pa se vendarle borijo z objektivnimi težavami, zaradi katerih so njihovi delovni kolektivi resno zaskrbljeni. Delavski svet Papirnice v Radečah in delavski svet Kemične tovarne v Hrastniku pospešeno obravnavata, kako bi premostila težave, ki so nastale predvsem zaradi visokih cen, ki onemogočajo prodajo proizvodov njihovih podjetij. —

TERENSKI ODBOR OF V KOTREDEŽU TEKMUJE

Na področju terenskega odbora OF v Kotredežu opazimo že od začetka tekmovanja na čast VI. kongresa KP Jugoslavije precejšnjo razgibanost med frontovci, mladino in društvi.

Delo odbora se je zboljšalo. Res je, da nekajkrat niso redno dostavili zapisnikov mestnemu odboru Fronte v Zagorju, vendar so bili delavni na samem terenu. Zlasti so delali na organizacijski utrditvi in vključitvi v svojo osnovno organizacijo 23 novih članov. S prepričevanjem so pridobili v Fronto vse razen štirih oseb, ki niso hotele sprejeti frontne članske izkaznice. To so: Marija Drnovšek iz Potoške vasi, Franciška Skrinjar in njen mož ter Justina Črnelc. Ti stojijo popolnoma pod vplivom naši skupnosti sovražnih sil.

V okviru tekmovanja so frontovci imeli študijski sestanek, kjer so obravnavali aktualna politična in gospodarska vprašanja. Odbor je na seji sklenil, da bodo v prostovoljnem delu navozili na pol kilometra dolgo vaško pot gramoz in jo do kongresa popravili.

Gasilsko društvo si je kupilo motorno brizgalno. Ta nakup so slovesno proslavili z uspešno kulturno prireditvijo. Zelo marljiv je nadalje v Kotredežu mladinski aktiv; mladinci so pod vodstvom režiserja Franca Božiča naštudiral mladinsko igr »Princeska in pastirček«, kjer je sodelovalo 40 mladincev in mladink. Igro so zaradi velikega zanimanja prebivalstva uprizorili dvakrat. Ta mladinski aktiv naj bi si vzel iz za zglede mladinski aktiv v Zagorju, ki še nimajo igralske skupine, čeprav imajo za to več možnosti kot v vasi Kotredež. Na koncu naj omenimo še OPO v tej vasi, ki je v tekmovanju izboljšala svoje delo in usmerjala ostale organizacije in društva v tem kraju, da so dosegli zgoraj navedene uspehe.

V zadnjih dneh po svetu

V Jugoslaviji se mudi te dni angleški zunanji minister Anthony Eden. Diplomatski krogi pripisujejo v Beogradu temu obisku poseben pomen, ker prihaja g. Eden o pravem času, ko Sovjetska zveza in njeni sateliti stopnjujejo svoje groznje in izzivanja zoper Jugoslavijo in ko se je sovražna propaganda v Italiji zoper našo državo zopet zelo razmahnila. Mnenja so, da pomeni Edenov obisk ponovno, dosledno prizadevanje za načelo kolektivne varnosti in za ohranitev mira v enakopravnem sodelovanjem vseh miroljubnih narodov.

Volilni boj v ZDA je v polnem razmahu. Senator Taft je zagovarjal Eisenhowerju popolno pomoč v volilnem boju, ker je baje razlika njunih nazorov v zunanji politiki povzročila neznatna Predsednika Truman pa bo odpotoval 27. t. m. na turnejo po ZDA, kjer bo vodil kampanjo v korist demokratskemu kandidatu Stevensonu. Obiskal bo 24 držav.

Ko je šlo v Varnostnem svetu za sprejem Vietnamca, Kambojce in Laos v OZN, je sovjetski delegat Malik spet uporabil veto predlog SZ pa so zavrnile zahodne delegacije. Malik bi se moral povrniti v SZ, ker je potekel njegov mandat v OZN in je imenovan njegov naslednik Valerijan Zorin, podoba pa je, da je sovjetska vlada v zadnjem hipu spremenila svojo odločitev o Malikovem povratku.

Vzhodnonemška parlamentarna delegacija je prisla v Bonn. Ob prihodu vzhodnonemška delegacija je bonnsko prebivalstvo izrazilo svoje nezadovoljstvo in nezadovoljstvo z režimom v Vzhodni Nemčiji ter sprejelo delegacijo s kričanjem in življenjem.

V Bonn je prisla Pavla Pireščnik, ki jo spremlja njen odvetnik, profesor ljubljanskega vseučilišča dr. Jože Gorjanc, ki bo pravno utemeljil upravičenost materine priloške proti razsodbi ameriškega sodišča.

V borbi za iranski petrolej želi iranska vlada, da bi ZDA vnovič izkusile urediti ta spor, vendar tokrat ne v sporazumu z britansko vlado. V Londonu pa so mnenja, naj Mosadik ne igra na ameriško karto, ker so sedanjí skupni predlogi Anglije in ZDA zadnja ponudba Iranu.

V Libanonu je general Fuad Šehab odklonil kandidacijo za predsednika republike. Libanonska skupščina se bo sešla ta teden, da bi izvolila novega predsednika republike. Združena opozicijska fronta, ki je pred državnim udarom zahtevala reforme, je sedaj začela razpadati.

Odnosi med Francijo in Tunisom so na mrtvi točki. Tunis je odbil francoske predloge in Sidni Larwin bej se je obrnil naravnost na predsednika republike kot tuniški kralj. Pariz odbija posredovanje Združenih narodov.

V Beograd je prisla francoska parlamentarna delegacija. Obisk francoskih parlamentarcev je pokazal vse prijateljske vezi, ki nas vežejo na francoske narode. Francija in Jugoslavija sta bili vedno na strani pravice in svobode in tej misli bomo ostali vedno zvesti, je izjavil senator Hamon.

Nagib je pripravljen sodelovati z Zahodnom. Upa, da bodo skusili za hodne sile ustreči resnim željam Egipta glede odnosa z Zahodom in da se bodo tega problema lotile popolnoma iskreno, da bi čimprej našli pravično in zadovoljujočo rešitev v korist obeh strani. Nagib je izjavil tudi, da bo prišlo do navezave diplomatskih stikov med Zahodno Nemčijo in Egiptom, glede zvez z Rusijo pa je egiptovska vlada odločena ohraniti politiko prijateljstva in miru proti vsem.

Indijska kongresna stranka je sklenila ustanoviti sklad za pomoč indijski skemu in afriškemu gibanju pasivnega odpora v Južnoafriški uniji. Izvršni odbor izraža upanje, da bodo gibanje podprli vsi tisti, ki vedo, da se črne in Indijci v Južnoafriški uniji bore na življenje in smrt za svobodo in pravice človeka.

Pred volitvami v skupščino Okrajnega zavoda za socialno zavarovanje v Trbovlju

Poročali smo že, da se je socialno zavarovanje reorganiziralo in da so upravljanje tega zavarovanja prevzeli v upravljanje zavarovanci sami po svojih predstavnikih, podobno kakor so tudi upravljanje naših podjetij prevzeli delovni kolektivi. Od meseca julija letošnjega leta upravlja socialno zavarovanje začasni odbor, ki ga je imenoval okrajni ljudski odbor. Ta odbor je v svojem delu prav uspešen; poleg reševanja tekočih zadev pripravljajo sedaj osnutek statuta okrajnega zavoda za socialno zavarovanje.

Kmalu pa bo ta začasni odbor nadomeščen z voljenimi predstavniki zavarovancev. Na drugem mestu priobčujemo zapis Okrajnega sindikalnega sveta o volitvah v skupščino Okrajnega zavoda za soc. zavarovanje, ki bodo v nedeljo, 28. oktobra t. l. Podrobna navodila za te volitve bomo še prinesli, že sedaj pa opozarjamo sindikalne podružnice in podružnice Društva upoko-jencev, da se temeljito pripravijo na te volitve in da dobro preudarijo, koga bodo volili v skupščino. Skupno bo treba izvoliti za naš okraj 33 delegatov, volili pa jih bodo člani delavskih svetov v podjetjih, kjer ti obstoje — v manjših podjetjih, kjer ni delavskega sveta, pa bodo volili delegate vsi zavarovanci. Pravico neposrednega glasovanja imajo tudi upoko-jenci.

Področje socialnega zavarovanja je zelo široko in zajema v našem okraju, ki je pretežno industrijski, skoraj dve tretjini vsega prebivalstva, med katere štejemo vse ljudi v delovnem ali uslužbenem razmerju, uživalce vseh vrst pokojnin in invalidnin ter njihove družinske člane. Prav je, da v predvolilni dobi vse te ljudi zainteresiramo za delo in probleme socialnega zavarovanja. — Sindikalne podružnice in podružnice Društva upoko-jencev naj organizirajo množične sestanke, na katerih naj obravnavajo problem in namen socialnega zavarovanja.

Nedvomno predstavljajo prve volitve v to ustanovo važen mejnik v razvoju socialnega zavarovanja. Da poudari njih

pomen, je Okrajni sindikalni svet v Trbovljah napovedal vsem okrajnim in mestnim sindikalnim svetom v Sloveniji tekmovanje v tem, kdo bo najuspešneje izvedel volitve in dosegel večjo udeležbo volivcev, bodisi članov delavskih svetov, bodisi zavarovancev iz manjših delovnih kolektivov in upoko-jencev, ki volijo neposredno. Dolžnost sindikalnih organizacij in podružnic Društva upoko-jencev je, da tudi sami med seboj tekmujejo v udeležbi pri volitvah in da na ta način okraj Trbovlje kot pobudnik tekmovanja zmaga.

Končno je treba še poudariti, da bodoče skupščine Okrajnega zavoda za socialno zavarovanje ne smemo istovestiti s skupščinami predvolilnih ustanov socialnega zavarovanja. Tudi takrat so zavarovanci volili delegate v skupščine in upravne odbore, vendar pa njihovi predstavniki niso imeli nobenega odločilnega vpliva pri upravljanju socialnega zavarovanja; imeli so več ali manj samo posvetovalno pravico. Delegati nove skupščine in člani novega upravnega odbora pa bodo pri upravljanju socialnega zavarovanja popolnoma samostojni. To jim zagotavlja Uredba o ustanovitvi zavodov za soc. zavarovanje in statut, ki ga bodo sami pripravili in sprejeli.

Dobro gospodarstvo v litjski predilnici

Ob pregledu bilance za preteklo leto so ugotovili v litjski predilnici dobro gospodarstvo. Izkazalo se je, da so imeli okrog 3 milijone čistega prebitka. Po sklepu delavskega sveta so razdelili med predilničarje 606.000 dinarjev. Nagrado iz bilančne preizkušnje je prejel vsak delavec in namestnik, ki je bil lani vsaj pol leta zaposlen v podjetju in ni imel neopravičenega izostanka.

Delavci in namestniki so bili nagradjeni: spoznali so, kaj jim prinaša socializem, ko deležni uspehov dobrega gospodarstva. Vseh kaj takega niso poznali, da bi bili deležniki. Tega je predvolilni statut vključil v svoj zakon, delavci, ki so mu priznali dobiček pa so se obrnili pod nosom.

Kakor kaže vpogled v letošnje delovne predilnice, bo uspeh še boljši in zato nagrade še večje.

Vsak koček slovenske zemlje spominja na NOB

NEKAJ O DELU slovenskih upodabljajočih umetnikov

Letos je poteklo štirideset let, odkar je Slovensko umetniško društvo priredilo prvo likovno razstavo v ljubljanskem Mestnem domu. Ob tem pomembnem jubileju je Društvo slovenskih upodabljajočih umetnikov, ki je šlo pred vojno nekaj nad petdeset rednih članov, odprlo društveno kolektivno razstavo v Jakopičevem paviljonu.

Med okupacijo se je društvo po zaslugi večine zavednega članstva in po treznem vodstvu S. Santija in M. Subice kljub večletnim zahtevam okupatorja izognilo skupnim društvenim razstavam. V vseh letih vojne, pa vse do svoje smrti julija 1945 je predsedoval društvu Saša Santelj, akademski slikar in glasbenik.

V partizanih so naši likovni umetniki pripravljali organizacijo in smerice za Akademijo upodabljajočih

političnih in sorodstvenih zvezah vsa večja naročila, se izrodila v monopolnem desetletju ljudi, medtem ko so ostali likovniki živalarji nepriznani brez naročil in z malenkostnimi ter poniževalnimi odkupi.

Prvič v zgodovini slovenskih upodabljajočih je bila ustanovljena pod vodstvom akad. slikarja Draga Vidmarja zadruga likovnikov. Z veliko požrtvovalnostjo je bila ustanovljena prva zadruga likovnih umetnikov, delavnica za okvire, prodajalna slik in trgovina, ki oskrbuje zadrugne člane s slikarskim in kiparskim materialom.

Ta materialna baza naših likovnikov je izkazovala, iz leta v leto večji promet vse dotlej, ko so bili fondji za odkupe osredotočeni in so kupci prihajali odkupovat v zadrugo in po ateljejih. Z

Društvo slovenskih upodabljajočih umetnikov je vzporedno z Umetniško zadrugo prevzelo vodstvo idejnega načelnika. Lotilo se je popularizacije upodabljajočih umetnosti in likovne vzgoje našega ljudstva. Po vojni je društvo organiziralo petindvajset razstav, ki so obšle vse važnejše kraje slovenske zemlje. Večina krajev je doživela prvič v zgodovini razstavo slik, grafik in kipov. To pionirsko delo je že kazalo prve uspehe v povpraševanju po predavanjih, razstavah iz likovnega področja in po odkupih originalnih del. Na žalost je ta dobro začeta popularizacija iz zgoraj navedenih vzrokov centraliziranih odkupnih sredstev počasi odmirala in je razstava ob priliki slovensko-hrvatskega festivala v Ilirski Bistrici, oktobra 1950, zaključila likovno vzgojo našega podočelja.

Letošnje leto pomeni prelomnico za Društvo in zadrugo. Oba odbora sta morala, ne strahuje se velikanskih težav in dolgotrajnega procesa likovne vzgoje, žilavo zagrabiti za delo in že v prvih mesecih postaviti solidne temelje za vse delo bodočih odborov.

S. K.

Božidar Jakac, Partizanski miting kulturne skupine IX. korpusa

umetnosti, Umetniško zadrugo, Solo za umetno obrt in strokovno društvo. Vse te naloge so bile po vojni kmalu uresničene.

Po osvoboditvi se je v Društvu upodabljajočih umetnikov število članov več kot podvojilo. Za prvega predsednika v osvobodjeni domovini je bil izvoljen septembra 1945 akademski slikar Francé Uršič. Ze poleti 1945 je priredilo sedemnajst partizanov prvo likovno razstavo v Jakopičevem paviljonu, ob priliki Prešernovih proslav februarja 1946 je sledila kolektivna društvena razstava slikarskih, grafičnih in kiparskih del. Kasneje je DSUU prirejalo vsako leto razstave v območju dejavnosti celokupnega društvenega kolektiva, posebno značilno in pomembno pa je sodelovanje na zveznih medrepubliškimi, inozemskih in drugih prireditvah.

Leta 1945 je bila ustanovljena Akademija upodabljajočih umetnosti, ki skrbi za teoretično in praktično strokovno izobrazbo mladih talentov. Njen prvi rektor je bil akademski slikar in grafik Božidar Jakac. Nekoliko kasneje je pričela z delom Solo za umetno obrt kot višja srednja strokovna šola, ki obsega danes že devet oddelkov. Solo je požrtvovalno vodil do leta 1950 akademski slikar Mirko Subić.

Kmalu po osvoboditvi je bila ustanovljena Umetniška zadruga, ki služi kot materialna zaslomba našim likovnikom. Njeni člani so vsi slovenski slikarji, kiparji, ustvarjalci uporabne umetnosti in nekateri arhitekti. UZ je bila zasnovana v partizanih zato, da napravi konec izkoriščanju umetnikov po najrazličnejših prekopovalcih z umetninami in da se ponovno ne razraste rakava rana, ki je črpala po

novi finančno reorganizacijo so ti fondji razdeljeni po podjetjih, ustanovah, zadrugah, pa vse tja do občinskih odborov. Glavni kupci postajajo novi lastniki proizvajalnih sredstev: delavski sveti. Likovniki si bodo morali preko svoje zadruge iskati nova tržišča — med delovnim človekom. Vsaka zgodovinska doba je imela v umetnosti svoje mecene, današnja socialistična družba pa podpira, naročuje in odkupuje umetnine preko novih lastnikov — delavcev, kmetov in delovne inteligence.

Tudi mi smo videli Tita!

Deseto obletnice naših slavnih brigad na Dolejskem smo se udeležili tudi Radečani. Bilo nas je preko 450.

Ze pred 14. septembrom je bilo pri nas veliko zanimanje za to slovesnost. V ljubljani do naših prvih brigad je gojil marsikdo željo, da vidi ob njihovi desetletnici borbe in našega ljubljanskega maršala Tita.

Ta želja se jim je tudi uresničila. S številnimi kamioni so pohiteli Radečani na Dolenjsko, nekateri že v soboto popoldne, drugi pa v zgodnjih urah v nedeljo. Vsi obrabi so bili veseli, dobrega razpoloženja ni manjkalo. Med udeleženci zlet iz Radeč je bilo precej starih borcev z odlikovanji, med njimi je bil tudi nosilec spomenice iz leta 1941 in partizanske zvezde tov. Jože Ržek. Tov. Ržek je bil star borec v naših bojih, je pa prav tako dosleden borec za izgradnjo socializma v miru.

Veseli smo bili, da smo prisostvovali eni izmed največjih manifestacij po vojni, nad vse pa smo bili radostni, da smo videli in slišali našega velikega voditelja tovariša Tita. Kako navdušeni smo bili nad nepozabnimi doživljaji, priča sam povratek v Radeče, kjer je bil še v poznih urah trg ves poln udeležencev zlet in je staro in mlado radovalo ob zvokih godbe.

J. S.

POZIV ZVEZE BORCEV V LITJI

Zveza borcev v Litiji bo letos prvič proslavila občinski praznik NOB. Proslava bo 24. decembra, ob obletnici bitke na Tisju, prve večje bojne akcije ne samo v litijski okolici in Zasavju, temveč na vsem slovenskem ozemlju.

V proslavo tega praznika bo ZB v Litiji izdala prvi del zgodovine NOB, ki bo obsegala gradivo iz leta 1941. Knjiga bo izšla, če ne bo posebnih zaprek, sredi letošnjega decembra.

Ker bodo v knjigi objavljena tudi imena in življenjepisi vseh borcev partizanov in žrtev NOB, ki so bili doma z ozemlja litijske občine, naprošamo vse starše, oziroma sorodnike, sosede, znanke in prijatelje padlih partizanov in žrtev iz NOB, da zberejo naslednje za prošene podatke:

1. Rodnik in rojstno ime, partizansko (ilegalno) ime;
2. datum in kraj rojstva, socialno poreklo (podatke o starših);
3. šolanje, poklic, udejstvovanje pred drugo svetovno vojno (politično in društveno);
4. delo in življenje v času NOB, vstop v partizane, borbe i. dr. (za žrtve iz NOB vzrok aretacije, taborišče, smrt.)

Naprošamo vse, ki bi nam lahko dali potrebne podatke o padlih partizanih in žrtvah iz NOB iz litijske občine (všteti so tudi novi kraji: Hotič, Sava, Pasjek, Jablanska dolina in drugi kraji), da nam takoj dostavijo za prošene podatke. Zadnji rok za odgovore je 15. oktober t. l. Istočasno s podatki izročite tudi slike padlih partizanov in žrtev iz NOB za tiste, ki jih še niste oddali.

Podatke, ki so lažko napisani tudi s svinčnikom, a čitljivo, naj vsakdo podpiše s polnim imenom in navedbo svojega točnega naslova.

Podatke dostavite na naslov Zveze borcev, Litija, v roke tov. Jožeta Zupanciča, učitelja na gimnaziji v Litiji.

Krajevni odbor Zveze borcev v Litiji

Kmečki tabor v Radečah

DESETLETNICA IZSELITVE RADEŠKEGA SEKTORJA

Jesen 1941 ... Kdo se s srdom in ogorčenjem ne spominja tistih žalostnih jesenskih dni, ko so nemški fašisti z vso svojo okrutnostjo izseljevali slovensko prebivalstvo iz predelov južno od Save. Koliko solz je bilo takrat prelito ob slovesu od domače grude, koliko kletev je bilo izrečeno na glave nasilnih, brezsrčnih nacistov in njihovih domačih priganjancev! Z naperjenimi puškami in revolverji so s fanatičnim ognjem v svojih zločinskih očeh hodili od hiše do hiše in znali takrat samo eno besedo: »Packen!«. Bila je beseda, ki so ji odgovarjale solze, jok, kletev in grožnje. In neprestano so vozili avtobusi in kamioni obupane slovenske ljudi preko Save v črno negotovost. Toda v srcih vseh je živo in plamenče gorela želja, da bi vse te satanske nasilneže čimprej vzel vrag, in v vseh srcih je živel trdno prepričanje, da se bo to prej ali slej zgodilo. Živel je zaupanje v našo novo snujočo se ljudsko armado, v moč in voljo naroda, ki bo strl okove fašizmu, izbojeval zmago in svobodo ter vsem pregnancem srečno vrnil v na ljubljeno domačo grudo.

Kdo bi opisal vse prizore, ki so se odigrali takrat na trgu v Radečah, po hišah in dvoriščih, na kmetijah v okolici — kdo bi uganil in opisal misli in želje tistih, ki so imeli »čast« stopiti pred obličje tedanje Preseljavalne komisije, ki je uradovala v hotelu »Jadrane«, v kateri so sedeli poleg fanatičnih SS-oficirjev in zastopnikov Urada za utrjevanje nemstva tudi domači izdajalci, stari kulturbundovci, ki jih je naša domovina dolga leta pitala z belim kruhom, da so laže pripravljali svoje umazano izdajstvo. Imena Hoffer, Engler, Reš in še druga ne bodo tako kmalu pozabljena in se danes se človek zgrozi ob spominu nanje.

Deset let je preteklo od teh žalostnih dni. Minila so leta strahot in zatiranja, zaslužnjem narodom pa je zasijala zlata svoboda; začela so se leta trdega dela za obnovo porušene domovine, leta graditve in napredka. Vrnili so se tisti, ki so po taboriščih velikega rajha v trpljenju in pregnanstvu hrepeneče čakali dneva svobode in vrnitve. Po teh dolgih letih je napočil čas, da se spomnimo tistega črnega dne našega ljudstva in sicer na način, ki naj pokaže moč ljudstva, ki z neomajnim zaupanjem v svoje vodstvo gradi sebi in svojim bodočim rodovom lepšo bodočnost.

Na ta veliki kmečki tabor, ki je bil v nedeljo, 7. t. m., se je ves radeški sektor temeljito pripravil pod vodstvom uprave KZ, ki je to proslavo organizirala in vodila. Sodelovale so vse množične organizacije in vse prebivalstvo Radeč ter bližnje in daljne okolice. Kljub slabemu vremenu je sodelovalo pri tej veličastni prireditvi rekordno število ljudstva, kot se ga le redko zbere toliko v Radečah. Glavna točka sporeda je bil vsekakor sprevod, v katerem so prikazovali razna dela in značilnosti kmečkega življenja. Prizori kmečke svatbe, paše, preje, trgatve, škropljenja, mlave in še mnogo drugih so vzbujali mnogo zanimanja in priznanja. Najbolj so se postavili prebivalci Vrhovega, ki so sodelovali kar s petimi prizori na petih vozovih. Prišli pa so tudi iz Jagnjenice, Loke in celo Brunka ter še drugih krajev bližnje okolice.

Kot že rečeno, je prireditev nekoliko oviralo neugodno vreme, vendar tudi dež ni pregal navdušenega ljudstva, ki je vztrajalo na trgu do konca proslave in z velikim zanimanjem poslušalo govore mestnega župana tov. Milerja,

ljudskega poslanca tov. Kovača in bivšega ministra tov. inž. Levstika.

Ta kmečki tabor je v polni meri dosegel svoj namen ter gre prirediteljem in vsem, ki so sodelovali in prireditev obiskali, največje priznanje in pohvalo. Zelim, da bi se take prireditve ponavljale vsako leto ter naj bi dan, ko so naši kmetje in delavci s svojimi družinami morali zapustiti ljubljeno domačo zemljo, postal ljudski praznik radeške občine.

M.

Ustanovili so ženski pevski zbor

V okviru delavskega prosvetnega društva »Svoboda« v Toplicah pri Zagorju so ustanovili ženski pevski zbor. Zbor šteje 20 pevk, vpisovanje se pa še nadaljuje. Z vajami bodo v kratkem začeli. Pozneje mislijo ustanoviti mešani pevski zbor. Za ustanovitev tega zbora ima zasluge organizacija AFZ, ki noče zaočajat v tekmovanju na čast VI. kongresa KPJ.

Kaj pa mladinski pevski zbor? Kdaj ga bodo ustanovili? Sedaj bi bil čas, da se zane mladinska organizacija, kajti tega zbora si v Zagorju zelo želimo.

Stari partizani na »Bazi 20«

S trboveljskimi kulturniki po Dolenjskem

Zivahno je razgibal kulturne skupine »Svobode-center« v Trbovljah poziv pripravljalega odbora za Zbor brigad v Dolenjskih Toplicah, da naj bi sodelovale s pevskim in godbenim programom, z deklamacijami in po nekaterih večjih krajih z izvedbo »Kantate« Radovana Gobca. Takoj po pozivu so pričele posamezne skupine z intenzivnimi, vsakodnevnimi vajami, 10. septembra pa so že izvedle v Trbovljah celoten program kot nekako generalno za nadaljnje nastope.

11. septembra pa so odšli s tremi udobnimi avtobusi v prvi določen kraj, v Zalec in Griže. V Zalcu so izvedle velik, dobro obiskan miting v tamkajšnji dvorani, ko pa so nato odšli v Griže, so izvedli, da je bilo ljudstvo že zbrano in da je nestrno pričakovalo Trboveljčane, ker pa je bilo tako slabo vreme, so bili prepričani, da jih ne bo. Pospravili so dobroto, ki so jih pripravili za njihovo pogostitev, in odšli domov. Smola! Kaj drugega, kot vrniti se domov z upanjem, da bo drugje bolje.

Drugo jutro so odšli spet na pot. Slabo je kazalo! Še vedno je deževalo in megle so se vlačile po obronkih trboveljske doline, temu primerni pa so bili obrabi zbirajočih se kulturnikov. Vsi so bili že zbrani manjkal je le še potni maršal, ki je imel v rokah dežarno oskrbovanje.

»Naj gre nekdo k njemu in vzame denar, sam pa lahko spi naprej.« — je nekdo čemerno pripomnil, utem pa se

nam je že bližal sam s krmežljivim obrazom, in spet so odšli trije avtobusi drug za drugim na pot.

Ob pičlem razgovoru, ki se je sukal največ okoli včerajšnjega nastopa in ob ugibanju, kako bo danes, so hitela vozila preko Marka v Hrastnik, nato na Dol in čez Marno v Rimske Toplice.

Lepo je v Rimskih Toplicah, če prideš tja ob lepem vremenu. Oko ti obvisi na lepih smrekovih gozdovih, v katerih se skriva zdravilišče, obleti lepo negovane nasade in zelene travnike ter se pomudi še na Savinji, ki se iskri v soncu. Vse drugače pa je ob slabem vremenu. Pogled na Toplice je mračen, z dreves se visipajo debele kaplje, na cestah pa srečaš le tu in tam človeka, ki hiti po opravih. Ta dan pa, ko smo prišli v Toplice, je bilo kljub slabemu vremenu drugače. Na trgu, pred zdraviliščem, nas je pričakovala šolska mladina, zbrala pa se je tudi polno gostov-rekondvalescentov, ki se zdravijo trenutno v zdravilišču. Večina je bila iz naših bratskih republik, ki so nas radovedno pričakovali, ugibajoč, kakšen bo napovedani miting.

Godba je seveda takoj zaigrala uvodno koračnico, po kateri je tamkajšnji predsednik ZB pozdravil kulturno ekipo, ji želel srečno pot, zaključil pa je z zagotovitvijo: »Na svidenje v nedeljo na Dolenjskem, ker nas pojde tudi iz Rimskih Toplic nad sto na to naše največje partizansko slavo!«

Se nekaj pesmi in koračnic, ob le-

pem razpoloženju navzočih in ob ugotavljanju tujcev: »Dobro pjevaju ti sviraju ovi Trbovljanci.« — pa smo že hiteli proti Celju. Imeli smo že dolgo pot pred seboj.

Med Laškim in Celjem smo se srečali s komandantom naše skupine in tov. Janezom Pelkom, ki sta prejšnji dan ostala v Grižah, danes pa seveda zamudila vlak, s katerim bi prišla pravočasno v Rimske Toplice. No, napaka je bila popravljena: presedala sta v štadni avtobus in spet naprej proti Celju. Od tu dalje pa je, kakor nalašč, postajalo sonce, razvedrilo so se obrabi, v avtobusih je zavrveto, tov. Radovan pa je že izluščil prvi »vice« o nemški učiteljici, ki je med okupacijo učila kozjansko mladino nemško, pa ni mogla z nikakršno metodo spraviti iz mladih glav nemških besed, kar jo je tolikanj ujezilo, da je pobrala šila in kopita ter odšla brez slovesa iz »banditskih« krajev.

Niti vedeli nismo, kdaj smo prešli Celje. V Teharjih smo kupili »malice«, nato pa dalje po klancih proti Planini. Ob pojasnilu, kako je prišlo do imena Montpreis za Planino nad Sevnico, smo pridržali v vas. Tu je bila zbrana vsa vas z vso šolsko mladino in tov. Pelko je imel obilo posta, da je pobral s svojo »Leico« vse zanimivosti. Seveda, treba je bilo spet organizirati miting. Koračnica, nagovor tov. Dobrška, pevci, deklamacije, zahvala tov. Pelka za lep sprejem, delitev sladkorja med mladino, in že smo se znašli v novo pozidanih stavbah, kjer nas je čakalo preprosto, a okusno kosilo.

Radi bi se še zadržali na gostoljubni Planini, ki je dala med okupacijo mnogo žrtev in domalega vsa sodelovala v NOV, bili pa smo že pozni in morali

smo dalje v Kozje. Med vožnjo nam je tov. Radovan, ki je partizanal do 1944 po Kozjanskem, pripovedoval in kazal kraje, kjer so bile tedaj borbe, s hoteljem, da bi osvobodili tudi ta kos slovenske zemlje. Vmes pa seveda negibni »vici«, ki so se stopnjevali že tako dobro razpoloženje potujoče skupine.

Kozje! Ne bom pozabil majhnega, 5-letnega Kozjanskega, ki je s palico, še enkrat večjo od njega, dajal s sukajem palice takt godbenikom, ker, kakor vemo, dirigent trboveljske godbe nikdar ne dirigira koračnic. Seveda je tudi ta fantiček izginil v Pelkovi »Leici« in prikakujemo, da se nam bo še kdaj prikazal na sliki in nam obudil spomin na naše kulturno poslanstvo, ki smo ga izvršili pred našim »Partizanskim taborom«.

Tudi učenka tamkajšnje šole, ki je pozdravila skupino v imenu kozjanskih pionirjev ter ji izročila lep šopek rož, je uvedla razpoloženje, ki se je še stopnjevalo od točke do točke, ki jih je izvajala kulturna skupina Ob zaključku mitinga je naglasil tov. Miro Klančnik, ki je pozdravil skupino v imenu ZB, da Kozje ni pozabil težkih dni, ki jih je preživel v NOB, da pa se tudi vedno spominja žrtev, padlih za boljšo bodočnost vsega, tudi kozjanskega ljudstva.

Le prehitro je tek el čas in treba je bilo spet na pot. Vožnja proti Smarškemu Toplicam je naglo minila ob neprestanem zabavanju tov. Gobca, temnilo se je že, ko so privozili avtobusi pred lepo zdraviliško poslopje v Toplicah. Tudi tu je bila kulturna skupina lepo sprejeta, v naglici popoščena, ker je bila že pozna ura, temu pa je sledil koncert pevskega zbora in godbe, nato pa za zaključek Gobčeva »Kantata«, ki

pa je bila izvedena okrnjeno zaradi nočnega hladu, v katerem so popuščale strune in loki goslačev, da so morali med izvedbo uglaševati — seveda neopazno — svoje instrumente. Kljub težavam pa je uspel koncert vsestransko, o čemer je pričalo ploskanje poslušalcev, še posebej pa solzne oči starih mamic, ki se prav sedaj zdravijo v zdravilišču in so kljub hladnemu večeru prisostvovali točkam kulturne skupine od začetka do konca. Po »Kantati« so nam pripovedovali, kako se jim je obudil spomin na njihove sinove in hčere, ki so se tudi borili v gozdovih in ki se bodo sedaj udeležili skupno z ostalimi borci-tovariši velikega Zbora slovenskih brigad v Dolenjskih Toplicah. Naročale so nam pozdrave za vse udeležence Zbora.

Odšli smo v Novo mesto, kjer naj bi prenočevali. Prenočišča sicer tam nismo dobili, ker je bilo naše prenočišče v Smihelu pri Novem mestu, morali pa smo seveda spet prirediti miting, ker se je ob našem prihodu zbrala velika množica ljudstva kljub pozni uri. Odprle so se Pelkove govorne zbornice in ob njegovem zabavnem napovedovanju so Novomeščani doživeli miting, skromen sicer po obsegu, ki pa jim bo vseeno ostal v spominu.

Takoj nato pa je celotna kulturna skupina zasedla dobršen del Internata v Smihelu, kjer je upravnik tov. Jurčič pripravil vse za udobno prenočevanje. Vse razen vode, ki pa jo že dolgo primanjkuje v vsem Smihelu. Tako smo se neumiti spravili spat. Sicer pa smo bili na partizanskem obhodu in v partizanih se je tudi marsikaterikrat primerilo, da ni bilo vode na razpolago.

(Konec prihodnjič.)

BALNEOLOG DR. FRANC ZUPAN

ZASAVSKI ROJAK

Balneologija je posebna veja zdravilstva in nas uči o kemičnih sestavinah in zdravilnosti mineralnih vrelcev ter o tem, kako naj slane vode uporabljamo pri zdravljenju.

Naša ljudska republika Slovenija je na zdravilnih vrelcih precej bogata. V Zasavju imamo Medijske toplice, v soseski Rimske in Laške toplice, pa Dobro, Čateške in druge toplice.

Na Stajerskem so poleg Kostrivniške, Kotelske in drugih slatin med najbolj odličnimi Rogaska Slatina in Slatina Radenci.

Kader slovenskih balneologov je maloštevilni; med prvimi zdravniki, ki so se posvetili balneologiji je naš zasavski rojak dr. Fran Zupan, rojen 30. novembra 1885 v Brezju pri Čemšeniku nad Zagorjem. Kljub svojim 67 letom je dr. Zupan še vedno v aktivni službi in je zdaj šef-zdravnik v Slatini Radenci.

Dr. Zupan je zdravnik z najboljšo razsežno zdravniško prakso. Saj prihaja v Radence po zaslugi jugoslovanskih socialističnih zakonov bolniki iz vseh krajev Jugoslavije. Ker pozna našega rojaka domala cela država, je umestno, da ga prikažemo tudi v našem lokalnem tedniku.

Dr. Zupan je doma v kmečki družini, v prelepem svetu med Trojanami in Zasavjem. Kot fantič je pomagal doma pri kmečkih delih, pasel živino, napravil drva, čebelaril, kosil in sušil pod zajetno Čemšeniško planino in užival vse lepote hribovske vasi. V tistih letih je postal tudi lovec. Še v poznata leta ga spremlja ljubezen do narave, čebel in lova. Čeprav ga je služba odnesla v svet, mu misli vendar večkrat hite v domače kraje in obnavlja spomin na mlada leta.

Ker je kazal France v osnovni šoli na Čemšeniku lepe uspehe, so ga poslali v ljubljansko gimnazijo. Takrat je bilo mali kmečki družini sina dijaka težko izučiti. Kmetija ni dosti nesla in štipendije so bile redke. V današnjih časih oblast skrbi po materinski za dijake, v tistih letih pa so bili navezani je zgolj na svojo iznajdljivost in marljivost. V hiši ljubljanskega restavraterja Krapeža, ki ga je poznala svoje čase Ljubljana in Slovenija pod rodoljubnim imenom »Ata Zivelic«, je dijak

France dobil instrukcijo, zato pa tudi hrano.

Ko je dokončal France ljubljanske šole, se je vpisal na dunajsko medicino, ki jo je obiskoval od 1909 do 1915. Že pred promocijo je moral k vojakom, kjer je postal rezervni oficir. Večino vojni let prve svetovne vojne je preživel na soški fronti. Tam je zdržal devet italijanskih ofenziv ter bil štirikrat ranjen in postal 75% invalid.

Po vojni se je specializiral pri dr. Wertheimu na Dunaju za ginekologijo (porodništvo), poleg tega pa se tudi za balneologijo — kopalniško zdravilstvo. V tej stroki se je izpopolnjeval kasneje še pri slovitih zdravnikih dr. Freundu v Bad-Nauheimu na Nemškem. Bad-Nauheim je na glasu najboljšega zdravilišča v Evropi, kakor pa je ugotovil dr. Zupan, da nimajo tamkajšnji vrelci nič boljših sestavin, kakor jih ima naša Radenska Slatina. Nemci si znajo pomagati z reklamo in propagando, zato uživa Bad-Nauheim tak glas, ki ga pravzaprav zaslužijo naši Radenci, saj imajo slatino boljših sestavin kakor v Bad-Nauheimu. Ta nemški vrelce vsebuje preveč kuhinjske soli in njegova voda ni za pitne kure in se v njej bolniki le kopeljejo. Vrelci v Slatini Radenci pa so i za kopanje i za pitje.

Ko je dokončal dr. Zupan zdravniške študije, je služboval na več krajih naše domovine. Vseprisod so spoznali v njem dobrega, socialno čutečega in za bolnike požrtvovalno zavzetega zdravnika. Najprej je bil zdravnik v Dobrni, nato v Koziem, zatem na Vrhniki (od leta 1925 do 1938) — kot balneolog pa je nato služboval v Dobrni.

Okupacija ga je zatekla v Dobrni, kjer so ga gestapovci aretirali. Več mesecev je prešel kot talec v zaporih pri celjskih kapucinih, od tam pa so ga prepeljali v taborišče v Rajhenburg, od koder so ga izselili na Hrvaško. Posrečilo se mu je, da se je vrnil iz pregnanstva domov v Bistrico pri Vrhniki. Ko so se pojavili v okolici partizani, je postal njihov zdravnik. Dr. Zupan pomni mnogo mičnih dogodivščin, ko je kot partizanski zdravnik ordiniral kar v koruzi ali kje v gozdu ali v grmovju. Njegovi spomini na NOV bodo nudili sestavljalcu zgodovine dovolj gradiva, saj je v bližini Bistrice znani

Štampetov most — na glavni železniški progi Ljubljana—Trst — in partizani so ga večkrat rušili, da so zavirali okupatorju promet na glavni prometni žili med Berlinom—Dunajem in Jadranom.

Dr. Zupan je sedaj zaposlen v teku zdraviliške sezone v Slatini Radenci. Tam uporablja znanje, ki si ga je pridobil na univerzi in na specializaciji v Bad-Nauheimu in v bližini Frankfurta ob Majni, kjer se je poglobljal v balneologijo na državni kliniki v Kerckhofovem institutu in sanatoriju in na Konitzkystru, ki je največji evropski sanatorij za zdravljenje srčnih bolezni.

Dr. Zupan je bil sicer že pred leti upokojen. Ker pa primanjkuje zdravnikov-specialistov, zlasti balneologov, se je rad odzval vabilu sveta za ljudsko zdravje ter še nadalje vodi zdravniško prakso v Slatini Radenci, čeprav ima za seboj že 67 let.

Dr. Zupan pa ni znan samo kot zdravnik-specialist. Ljubezen do zemlje, ki so mu jo vcepila mlada leta v zasavskem Čemšeniku, ga spremlja še v siva leta. Za svoj najlepši oddih šteje urice pri čebelčkah. V mlajših letih je bil znan kot eden najbolj naprednih slovenskih čebelarjev in je o svojih izkušnjah pisal tudi v čebelarско glasilo.

Dr. Zupan zbira že vrsto let gradivo o zdravilnosti radenske slatine. O zdravilišču Slatina Radenci pripravlja znanstveno delo. V tem bo prikazal prednosti naših mineralnih vod in njih zdravilno moč, mlajšemu zdravniškemu kadru pa bo njegova knjiga v oporo za nadaljnje delo pri zdravljenju s slovito radensko slatino, ki jo še vse premalo cenimo. Dr. Zupan pa ji hoče dati priznanje, kakor ji gre po vseh njenih odličnih sestavinah.

Jože Župančič

TURISTIČNO-OLEPŠEVALNO DRUŠTVO V RADEČAH

Še ni dolgo, ko smo poročali, da se je na pobudo mestne občine Radče izvolil pripravljalni odbor za ustanovitev Turistično-olepševalnega društva. Že takrat smo nakazali nujno potrebo po tem društvu, ki naj bi poskrbelo za dostojno lice našega zasavskega mesteca, ki je ravno v vojni toliko pretrpelo na svojem izgledu.

Pripravljalnemu odboru, ki ga vodi upokojeni, a še vedno delavni geometer tovariš Franjo Čuk, se moramo zahvaliti, da so za delo prišli a prave strani. Ustanovni občni zbor je bil skrbno pripravljen. Občni zbor je bil pretekli četrtek v hotelu »Jadrant«.

Ustanovni občni zbor je po otvoritvi pozdravil predsednik mestne občine tov. Ferdi Miler, ki je obrazložil pomen društva. Po udaril je, da bo mestna ljudska občina vsestransko podpirala društvo, na drugi strani pa pričakuje pomoč društva mestni gospodarski svet z dobrimi nasveti.

Na obnem zboru so izvolili upravni odbor novega društva, ki mu predseduje tov. Franjo Čuk. V upravnem odboru so večnoma upokojenci, a vendar aginli ljudje, ki bodo a svojimi bogatimi izkušnjami skrbeli za pravilno delovanje društva. To nam dokazujejo že sklepi obnega zbora, ki so sicer obsežni, a je njih izvršitev mogoča. Kot prvo nalogo si je društvo zadalo ureditev potrebne otroške igrišča in ureditev mestnega parka, ki bo dalo mestecu Radče prikupešee lice.

Prepričani smo, da se bodo prebivalci mestne ljudske občine Radče vpisali v to koristno društvo, ki ga bodo z razmeroma majhno članarino 25 din letno in z aktivnim delom podprli in s tem pokazali svojo socialistično zavest.

J. S.

O KNJIGAH

Kako skrivnostna je knjiga, dokler je nismo prebrali. Zato jo vzamemo z ljubeznijo v roke ter jo odpremo z željnimi pričakovanjem. Knjiga nam posreduje misli in izkušnje pisateljev, ki bi bile sicer težko dosegljive. Naš razum se poglubi v smisel življenja. Primerja, premišlja in sklepa. Tako izoblikuje dobra knjiga našo miselnost ter nas navaja k najlepšim vzorom, k resnici, lepoti in dobroti.

ZASAVSKI PIONIR

Kotiček za naše pionirje in pionirke

Kako so letovali naši pionirji

Iz Loke pri Zidanem mostu

Ker ni bilo mogoče organizirati tedenskih letovanj, je pionirski svet odreda »Stane Rozman« na osnovni šoli priredil dotedaj dve letovanji, tako da ima tudi med počitnicami zvezo s pionirji.

Prvo letovanje je bilo 5. t. m. ko smo šli k Sv. Lovrencu nad Radčem, ki je okrog 700 m visoka planinska točka. Izleta, se je udeležilo 18 pionirjev in 3 spremljevalci. Poleg učitelja sta se ga udeležili še učiteljici tov. Majda Zornova in Marija Knezova. Občudovali smo lep razgled po Zasavju, pa še posebej pogled proti Mrzlici, Gozdniku in Smohorju nad Laškem.

Na sporedu je bilo prebranje partizanskih zgodb in najlepših del naše literature, pionirji pa so nato še recitirali, kar so znali že iz šole. Najbolj se je postavila naša priznana recitatorica, pionirka Karica, pionirka Micka pa nam je zapela še solo pesmi. Temu je sledilo petje partizanskih in narodnih pesmi.

Za zabavni in fizikalni del so bile igre. Tu so se izkazale naše bodoče učiteljice, tako je treba reči za otroke in se pripravljati za bodočo poklic. Vse igre so prišle na vistro, še celo »gnilo jajce«. Razpoloženje je trajalo tako dolgo, dokler ni nastal hlad, ko smo se poslovlili in se veselili obrazov vračali domov. Dometili smo se še, da bomo šli 12. t. m. na Leskovec, nad Brunkom.

Ta izlet je bil še lepši. Zgodaj zarana je bilo že vse živo na postaji, ko nas je vlak odpeljal proti Radčem. Pri postaji smo si naložili kruh in okorakali proti Hotemežu. Hladno je bilo in prav primerno za izlet, tako da smo prišli čez dobro uro na Brunk, znano partizansko postojanko. Med udeleženci je bilo 21. pionirjev in 4 spremljevalci. Po kratkem oddihu smo nadaljevali pot po senčnem gozdu in dospeli čez pol ure na Leskovec. Ljudje so nas prijazno sprejeli. Naši otroci imajo namreč tamkajšne sodečnike, ki so jih bili prav veseli. Sledil je oddih. Pri oddihu je bil moralna igra s pionirji, tako da je bila na koncu vsa upehana. Tov. Marta in Majda pa sta jima brali iz čitanke izbrana dela naše literature. Otroci bi jih kar še poslušali. Pionir Stanko je med tem prinesel od sorodnikov hrustke, v veliko veselje pionirjev in odraslih. Potem pa je prišla na račun še žoga in razne igre. Na izletu sta bili tudi dve pionirki celo iz I. razreda in sicer Klenovska in Odrova, doma iz Radče. Kar dobro sta hodili po tej precej dolgi poti.

Pionirski odred je dobil od Okrajnega sveta pionirjev denarno pomoč, tako da je imel za vožnjo, kruh, sir in maslo. Tu je bilo še lepše razpoloženje, ker je oddih še lepši razgled po Dolenjski, na Gorjance, Kurn in Mrzlico.

Ljudje so nam povedali, da so zadovoljni, ker imajo elektriko (v višini 800 m). Samo toša jih je obiskala in potoklja sadje, polja se celo krasne nasele. Tožijo pa, da nimajo nobene vozne poti. Iz Brunka, ki je oddaljen samo 2 km, bi lahko s svojo in a pomočjo občine v Sentjanžu zgradili cesto. Kaj se to ne bi dalo napraviti? Samo nekoliko dobre volje, pa bi šlo, in vascia bi s tem veliko pridobila. Ko smo se vračali, smo sklenili, da bomo šli 26. avgusta na Lisco, kjer se bomo sešli s pionirji z Razbora, da se bomo z njimi spoznali.

V nedeljo so imeli na Radežu oz. na Poljani pionirji kulturno prireditev. Sami so si zadali to nalogo, a učila jih je tov. Morinčeva, mati štirih otrok. Na sporedu so bile partizanske pesmi, recitacije in dvedejanka »Na precep«, katere vsebina je zajeta iz otroškega življenja po prvi svetovni vojni. Kot novinci so se kar dobro pokazali. Še Kortnikov Peter je dobro pogodil svoje vlogo. Čisti dobicek! Ki sicer ni bil velik, ker je bila prav tedaj tombola v Radečah, so si razdelili tako, da so dali polovico za pogoorele Kukove v Radežu, ki jim je v četrtek 7. t. m. strela učila gospodarsko polje in živino ter napravila 150.000 din škode.

To lepo človekoljubno gesto naših pionirjev moramo tudi pozdraviti, prav tako pa tudi vnuemo in veselje, ki ga imajo do igr. Le tako naprej, ker s tem si bomo prizgojili kader dobrih igralcev.

—ir.

Enodnevno letovanje na Lisci

Lisca je prijetna izletna točka v spodnjem Zasavju. Nanjo so se povzpeli pretekli torek pionirji osnovne šole iz Loke pri Zidanem mostu v spremstvu svojih učiteljev. Trindvajset pionirjev je bilo. Pot je bila kar prijetna, ker je bilo nebo nekoliko zastrto z oblaki. Ko smo prišli na cilj, je posijalo sonce.

Po triurni hoji so nam je malica kar prilagela. Odpočili smo se, nato pa so pionirji začeli a »poukom«: čitanje posameznih sestavkov iz našega slovarja, recitacije in pesmi. Pionirke Olga, Giza in Milca so recitirale znane pesmi. Nato nam je tov. učiteljica Ivanka Hodevarjeva zaigrala na harmoniko, spremljala pa z njo tudi partizanske in narodne pesmi. To je bilo veselje za otroke, ko so zvoki harmonike odmevali v dolino! V prostem času so se pionirji svobodno igrali v skupinah. Škoda je le, da nismo imeli pravega razgleda, ker je bilo vreme megleno.

Prehitro je minil čas. Posloviti smo se morali od prelepe Lisce. Spustili smo se navzdol in kmalu prišli v dolino. S harmoniko na čelu, veselo prepevajoč, smo korakali do bro razpoloženi proti domu.

O razvezah zakona in razveznih razlogih

Ko je leta 1946 stopil v veljavo Zakon o zakonski zvezi, so reakcionarni elementi zagnali vik in krik, češ »da se bo sedaj lahko vsak zakonec ločil po mili volji in da zakonske zveze ne bo teže razvezati, kot spiti kozarec vode.« Reakcionarji in zakonci, ki so tem zlonamernim opazkam naselili, so se kmalu uneshi, ko so spoznali, da naša zakonodaja sicer dopušča razvezo zakonske zveze, ne dovoljuje pa večje prostosti pri razdiranju zakonskih zvez, ki bi jo nekateri zakonci radi zlorabili. Naša zakonodaja stoji na stališču, da mora biti zakonska zveza trdna, harmonična in človečanska skupnost, ki se ne sme razdirati kar tebi nič — menj nič brez utemeljenih razlogov po mili volji enega ali drugega, saj sta zakon in družina pod varstvom države. Naša socialistična država pa je posebej interesirana na tem, da vzgaja mlad in zdrav naraščaj, in gleda na to, da se družina ohranja, ne pa razbija, in da se zakonci razvezujejo le v izjemnih, nujnih in opravičenih primerih, in to predvsem takrat, kadar bi nadaljnje nasilno vzdrževanje zakonske zveze škodilo obema zakoncem, zlasti pa še otrokom. Če se zakonca drug drugega tako sovražita, da bi bilo njuno skupno življenje neznosno, če si drug drugemu strežeta po življenju, če živi eden izmed njiju nečestito življenje, ali pa kako drugače dela skupno življenje neznosno, če je eden od njiju neozdravljivo duševno bolan, če je obsojen zaradi težjega kaznivega dejanja zoper koristi ljudstva in države itd., — v takih primerih ni v interesu niti zakoncev niti države, da se ta zakonska zveza nasilno vzdržuje v veljavi. Otroci, ki bi dnevno poslušali izbruhe pijanih staršev, ali ki so priče njunih dnevnih fizičnih spopadov, pač

nimajo doma, niti družinskega gnezda več. Razvezni razlogi so torej podani tam, kjer zakonca ne uživata več svojih pravic, ali pa ne opravljata svojih dolžnosti; zakonca sta namreč dolžna biti drug drugemu zvesta in si medsebojno pomagati. Ne gre za materialno pomoč, ampak v prvi vrsti za moralno pomoč, zlasti pri vzgoji otrok. Očitno huda je krivica dolžnosti zvestobe. V takih primerih zagreši eden ali drugi zakonec preštevno in ima nekrvni zakonec pravico terjati razvezo zakonske zveze tedaj, če svojemu zakonskemu drugu tega ni odpustil. V večini primerov pa pride do medsebojnih žalitev, grdega ravnanja, tako da je skupno življenje neznosno in se v mnogih primerih drugi zakonec raje umakne, kot pa da bi nadaljeval skupno zakonsko življenje.

Okrajno sodišče v Trbovljah je obravnavalo v letu 1951 vsega skupaj 62 primerov tožb na razvezo zakonske zveze in je v 29 primerih tožbenim zahtevkom ugodilo. Nekaj primerov je bilo takih, kjer je sodišče zakonsko zvezo razvezalo po krivdi enega zakonca, saj je zakonec pretepal svojo ženo, da je dobila pretres možganov. Stalno pijančevanje je delalo skupno življenje nemogoče. V drugem primeru je bila zakonska zveza razveljavljena zaradi tega, ker je žena imela že dalj časa razmerje z drugim moškim in se ni hotela vrniti k svojemu možu kljub temu, da jo je ta večkrat klical in ji obljubil, da ji bo vse odpustil. V večini primerov pa je bila zakonska zveza razveljavljena po krivdi obeh zakoncev, ker se je izkazalo, da je bila zakonska zveza razrahljana, da je bilo nadaljevanje skupnosti nemogoče. Tožnice so navajale, da jih je mož po dnevi in ponoči zmerjal in pre-

Trbovlje so dobile gospodinjsko šolo

Trbovlje so spet dobile gospodinjsko šolo, ki je začela s poukom 16. septembra. S tem je izpolnjena vrzel, ki jo je bilo vedno bolj čutiti v našem industrijskem centru.

Željo in potrebo po taki šoli so pokazali že kmečki izobraževalni tečaji na naši vasi, kjer so starši ter mlade žene in gospodinje želele pouka v gospodinjstvu, zlasti pa smo to opazili na trimesečnih gospodinjskih tečajih, ki so jih obiskovale večinoma mlade matere-delavke.

Na pobudo Sveta za prosveto in kulturo pri OLO Trbovlje in organizacije AFZ v Trbovljah so se začele pripravati za otvoritev te šole. Najprej je bilo treba zagotoviti učne moči, šolske prostore in potreben inventar. V razmeroma kratkem času so bile vse te priprave opravljene in razpisan vpis v šolo. Za sprejem v šolo se je prijavilo 61 mladink. Določeno pa je bilo, da šola lahko sprejme samo 30 deklet v starosti od 14—18 let. Med prijavljenimi pa je bilo težko izbrati tiste, ki naj bi bile po postavljenem kriteriju sprejete. Zato je bilo sprejeto 36 mladink namesto prvotno določenih 30. Druge so morale biti odklonjene za 1 leto.

Sola je začela svoj pouk s skromno otvoritveno slovesnostjo v primerno okrašenih učilnici. Otvoritvi so prisostvovali starši deklet, zastopnik Sveta za prosveto in kulturo, predsednik mestne ljudske občine Trbovlje in sekretar OK LMS.

Slovesnost so odprle mladinke s pesmijo, nato pa je upravitelja šole pozdravila vse navzoče. Obrazložila je namen šole in pripravljenost predavateljic in učiteljic nuditi učenkam kar največ potrebnega praktičnega znanja in idejno-politične vzgoje — starše pa je povabila na čim tesnejše sodelovanje s šolo.

V imenu Sveta za prosveto in kulturo okraja Trbovlje je pozdravil vse prisotne okrajni šolski inšpektor, ki je dejal, da bo šola izpolnila važno nalogo; nudila bo mladinkam, ki so izpolnile svojo šolsko obveznost, a se pred svojim 16. letom starosti ne morejo še vključiti v obrt ali industrijo, možnost resnega dela in učenja v svoji najkričnejši življenjski dobi, ko najlaže podležejo škodljivim vplivom ulice in slabe tovarišije. Šola bo pripravljala dekleta predvsem za njihov naravni poklic — za zakon in materinstvo — ter jim pomagala oblikovati pravilno gledanje na svet in življenje, jih prav tako pravilno vzgajala v idejno-političnem pogledu, pri čemer je želel vsem mladinkam mnogo uspehov.

Predsednik mestne občine Trbovlje je obljubil, da bo občinski ljudski odbor nudil šoli, ki je med prvimi novoustanovljenimi gospodinjskimi šolami v Sloveniji, vso potrebno pomoč, da bo mogla nemoteno delati, mladinkam in predavateljicam pa je želel mnogo lepih uspehov.

Sekretar OK LMS Trbovlje pa je dekleta pozval, da si ustanove svojo mladinsko organizacijo, kjer se bodo vzgajale tudi politično. Vse govornike so navzoči pazljivo poslušali.

Ob zaključku te otvoritvene slovesnosti so mladinke zapele državno himno, ki so jo vsi navzoči poslušali stoje.

Ustanovitev te šole lahko pozdravimo z vsem zadoščenjem. Želimo, da bi se take in podobne šole ustanovljale tudi po drugih krajih našega okraja v korist naši ženski mladini in korist naše mlade domovine. Ustanavljanje takih šol bo nedvomno pomemben prispevek k izgradnji naše lepe socialistične Jugoslavije.

Obnovljeni invalidski pevski zbor je sodeloval na proslavi v Dolenjskih Toplicah

Kako je v Zidanem mostu

S pridnim, požrtvovalnim delom je naše ljudstvo že skoraj popolnoma odpravilo žalostne sledove fašistične okupacije in na mestih ruševin rastejo spomeniki tistim ki so dali svoje življenje za svobodo naroda, rastejo nove zgradbe, tovarne šole in kulturni domovi, ki pričajo o volji in zavesti našega ljudstva.

Tako je bilo tudi v Zidanem mostu, ki je v dneh, ko je bil prenat okupator, nudi kaj žalostno podobo: kup razvalin, iz katerih se dvigale samo dvojne ali troje železniških zgradb, ki pa so bile močno po-

škodovane. Toda v teh nekaj letih so pridne roke prebivalcev, delavcev in železničarjev že skoraj popolnoma odstranile vse ruševine in tudi železničarsko naselje. »Majland« je že obnovljeno. Delo je bilo zlasti intenzivno leto, ko so poprijeli prav vsi, da bi Zidani most dobil čim lepši izgled. Kar tekmovali so v tem delu, tako za »Dan železničarjev«, pred proslavo Dneva vataje slovenskega ljudstva, ko so odkrili spominsko ploščo padlim borcem in talec ter ob proslavi 50-letnice železničarske godbe v Zidanem mostu. Dan za dnem so se potli marljivi železničarji, delavci, žene, dekleta in celo otroci. V kratkem na bo več sledu o žalostni zapuščenosti nemških fašistov.

Tudi zgradbe — saj jih ni veliko — so že obnovljene in urejene — z edino izjemo severnega prizidka postajnega poslopja, v katerem so prostori za brzovozno blago in državno pošto.

Ta del stavbe ima kaj svojstven in čuden izgled: potniki, med njimi številni tujei, kaj začudena gledajo to zgradbo kot na kakšen zakleti grad. V pritličju, kjer so prostori pošte, vidiš a peronske in končne plati okoli okna a rešetkami (ki pa so svedra brea oknice skladovnice drv, premog in drugo ropotijo poleg poštnih vozikov in koles. V nadstropju pa oken sploh ni — vidi se pa dobro, da so tamkaj nekaj bila, a so sedaj popolnoma zazidana in prepleksana, tako da je zgornji del te stavbe res kot zakleti grad brez oken. S cestne strani pa je izgled še slabši.

Ta zazidana okna na pravedujejo še nekaj drugega. Poprej je bilo namreč za temi okni petero lepih, značnih stanovanj, ki pa sedaj že sedem let samevajo v egiptovski temi kot kakšna zakleta kraljčina in ča kajo na svojega vitezja odrešenika in to v času, ko je stanovanjsko vprašanje eno izmed najbolj perečih v naši domovini. Če pomislimo, v kakšnih stanovanjih danes žive ljudje, ko se številne delavke družine nehiženčanih prostorih — je tukaj pet lepih stanovanj enostavno zazidano, ki pa bi jih mogli a malo volje in ne prevelikimi stroški obnoviti, tako da se človek nehotе vprašuje: zakaj? Kdo je kriv temu in kakšen je pač vzrok, ki tlačil pet družin v neprimernih stanovanjih, ko bi lahko živele v udobnih značnih prostorih. Težko je je misliti drug vzrok kot norazumevanje položaja in malomarnost, ali pa nepravilni odnosi do današnje družbe in današnjega časa, da ne rečemo kaj hujšega.

Res je že akrajni čas, da Direkcija drž. železnice odpravi to samotno aliko v Zidanem mostu, tako v svojo kot v vseobčo korist, da ne bodo tuji turisti, ki se vozijo okoli Zidani mostu, doma pripovedovali, kakšne čudovite hiše so videli v Jugoslaviji. Prepričani smo, da ima Direkcija drž. železnice za odpravo tega madeža vse možnosti in pričakujemo tudi, da bo to v najkrajšem času storila in a tem doprinesla svoj delež k prižadevanju delovnih kolektivov Zidanega mesta za obnovo in lepši izgled tega frekventiranega kraja.

vm.

OGLASI V ZASAVSKEM VESTNIKU IMAJO ZANESLJIV USPEHI

Š. L.

Naši čitatelji pišejo

Mama tako, oče drugače

Mama pravi: »Moja, že od jutra mi nagajaj! Bom videla, ali me boš ubogala ali ne! Do kosila ne pojdeš ven! V kuhinji boš ostala!«

Moja je povedla glavo in odšla k oknu. Tam se je nasmehnila na steno in premišljevala, kako dolgo bo dopolne brez sonca, smeja in igre. Postalo ji je žal, da je mami nagajala.

Mama je odšla iz kuhinje. V peči je trčila na moža, ki je prišel iz službe domov po neke papirje.

»Kje je Moja?« je vprašal ženo. »Kaznovala sem jo! Nagajala mi je. Do kosila bo ostala v kuhinji.«

Mož je začel ugovarjati: »Ne bodi smešna! Se bo že pobiljala. Moja mati me ni nikdar tako hudo kaznovala in tudi ti Moje ne boš.«

Predno mu je žena mogla odgovoriti, je že bil v kuhinji. Stopil je k Moji, jo pogladil po lasih in dejal: »Moje, saj ne boš v kuhinji. Teja ne dopustim. Pojdi se na dvorišče igrati!«

Moja je odskakljala iz hiše, da se naužije zlate prostosti, oče je odšel s svojimi papirji, mama pa je kot premaganka začela pospravljati...

Boris je silno nerad ubogal na proo besedo. Opomini niso zalegli in tudi mile kazni ne.

Ko je oče imel letni dopust, se je družina odpravljala na Mrzlico. Boris je bil silno razposajen in ni prav nič ubogal. Očetu je bilo dovolj. Dejal je Borisu: »Zadosti mi je tvojih nagajitov...

nec! Bo vsaj nekaj časa mir v hiši.«

Mama: »Mirko, sedaj pa domol! Temni se že. Dopolj časa si bil zunaj.«

Oče: »Kar ostani še zunaj. Za umivanje nog je še dovolj časa.«

Oče: »Kolesa danes ne dobiš! Včeraj si ga pokoril zaradi svoje neznosne malomarnosti.«

Mati: »Kar mojega vzemi, Tonček, saj si moj priden fantič!«

In še in še bi lahko pisali. Kolikokrat in v kolikih družinah reče mati tako, a oče drugače, in to pri vsaki otrok v takih primerih, kjer bi morala nastopiti oče in mati enako, da bi dosegla zadovoljstvo uspeh. Koliko boljše bi bili otroci vzgojeni, če bi starši vsaj oprico otrok ne ugonarjali drug drugemu.

Če bi navedli še dedke in babice, razne strice in tete, bi lahko mnogo napisali. Vsi ti čestokrat prav radi podirajo pravilne vzgojne prijeme. Vsi, ki imajo v družini opravka z vzgojo, naj bi pomislili na zlat nauk: Vsaka nedoslednost se maščuje!

Dokler bo v mnogih družinah mama dejala tako, a oče drugače, bo tak rod raste kot orinarju cvetice, če jih ne otrebi plevela.

Emes.

Oče in sin na izletu (Jože Rome - Fotoklub Hrastnik)

Drobiž iz Trboveli

Preteklo sredo in četrtek je kino Trbovlje vrtil italijansko filmsko opero »Glumaci« (»Smeji se, Bajacoli«). Film je imel zaradi preslabe reklame podvprečen obisk. Nekatera dekleta so bila nad filmom tako navdušena, da so ga šla gledat kar po dvakrat. Pravijo, da ga hočejo videti še enkrat, ko ga bo predvajal hrastniški kino.

Minulo soboto zjutraj je odpotoval trbovelski mešani pevski zbor »Slavček« preko Ljubljane in Jezerskega na pevsko turnejo na Korosko. S pevcji je odšla tudi delavska godba na pihala, ki deluje v sestavi Delavskega prosvetnega društva »Svoboda Trbovlje-center«. Nastopili so, kakor smo čuli, v Celovcu in Beljaku. O uspehu tega gostovanja na Koroskem bomo še poročali.

NOVICE IZ BREGA

Ujela se je

Tovarišico R. F. so zalotili v tuji kleti, kjer si je privoščila nekaj »stekle« hrane. Ko so jo zaradi tega zaslišali, je dejala, da je dobila »steko« hudo napad, da ni mogla več vzdržati, zato je »na silo« vtrla v tujo klet. Izvoljena primanjkljaja, ki so ga ugotovili v kleti, je razvidno, da je ta tovaršica imela večkrat podobne »napade«. Da pa njena nevarna bolezen ne bi postala kronična, se bo morala zagovarjati pred ljudskim sodiščem, ki jo bo poučilo, da naša oblast ne more kčiti ljudi, ki le preveč radi segajo po tuji lastnini.

Zakaj Breg še ni elektrificiran?

Obiskovalci planinske postojanke na Lisci in ostali se čudijo, kje je vzrok, da naselje Breg do danes še ni elektrificirano, medtem ko je v vse okolice vasi in na železniko postajo ki je oddaljena komaj dve sto metrov, elektrini tok že napeljan. Notranje hišne instalacije so izvršili vsačani delno že pred vojno delno pa med okupacijo. Drogovi za glavni elektrini vod so bili tudi že pripravljeni in priležni so čakali samo še razporeditve pristojne DES. Ko je komisija izdala načrt za napeljevanje, so Brežani takoj prišli na pomoč s kopanjem jame za napeljevanje drogove. Vsačani so vsačani pričakovali objavljenega napeljavno žico, ki pa je niso dobakali, nakar je vse delo spet za stalo. Izkopane jame so se deloma zasule, drogove pa so DES brez pojasnila vzkroa odjedale drugim. Nato so vsačani od sestanka prosili za sklanjanje elektrifikacije Brega, pošiljali prošnje in še poskreno deputacijo na pristojna mesta. Vendar vse zaman. Ob kmečljahv petrolejkah sklepajo in idejo Brežan vzrok za svoj neuspeh, medtem ko si elektrifikacija drugod utira pot na vse strani pod dosti težjimi dogoji.

Namiznoteniška ekipa SSD Rudarja se je preteklo nedeljo udeležila turnirja v Kranju. Med štirimi mladinskimi ekipami so si Trboveljani priborili 12. mesto, med katerimi so igrali: Ivček Berger, Pavle Lilar in Drago Alšker. Trboveljska namiznoteniška sekcija bo organizirala v nedeljo 28. septembra ob 8 uri zjutraj v Sportnem domu v Trbovljah okrajno prvenstvo v namiznem tenisu. Prijave se sprejemajo do 18. ure zjutraj. Pravi tako bo prihodnji ponedeljek 29. septembra ob 6. uri v rudniški restavraciji v Trbovljah (v prostorih rez. oficirjev) ustanovni občni zbor Aerokluba Trbovlje, na katerega so vsi vabljeni.

Da ne pozabimo! — Pretekli četrtek se je mudilo na trbovelskem rudniku petnajst novinarjev iz Zahodne Nemčije. Zanimali so se zlasti za delovanje delavskega sveta, upravnega odbora in rudarske sindikalne organizacije. Ogledali so si tudi razna delavska stanovanja v Trbovljah in lepo urejeni internat rudarskega narščarja na Gvidu.

Nova oprava v planinski koči na Sveti gori

Svetogorska koča je na glasu kot ena najbolj uslužnih koč, zato ima Sv. Gora nad Litijo (849 m) stalne in redne obiskovalce. Sv. Goro obiskujejo radi, tu so naši delovni kolektivi, kam je dostop do koč nujen za mlade, saj je do Sv. Gore od postaje Sava pri Litiji le dve uri ne preveč naporne poti.

V zadnjem času je dobila svetogorska koča novo opravo v kmečkem slogu in sicer 15 miz in 100 stolov. Opravo je lično izdelalo leseno industrijsko podjetje »Tesar« iz Smartna pri Litiji, ki slovi po svojih dobrih in cenovnih izdelkih. Slavi je to mizarstvo podjetje izdelalo prav v zadnjem času več pohištva za razna slovenska podjetja in ustanove.

Pomenki z našimi bralci

Dobri prijatelji. — Podatki v vašem pismu niso zadostni, da bi vam lahko poslali izperen odgovor na vaše vprašanje. Vprašujete, ali propadejo državljanske pravice (mislite najbrž na izgubo državljanstva) in kakšno vlogo naj bi izguba državljanstva imela na lastninsko pravico. Ali lahko prodajo nepremičnin in na kakšen način naj bi kupcu dostavili denar prodajalcu v tujino.

Odgovor: glede izgube državljanstva velja zakon, na osnovi katerega se državljanstvo lahko izgubi poleg odvzema, odpusta in odreka državljanstvu tudi z odsotnostjo. In to tako, da oseba, ki prebiva izven področja FLRJ izgubi državljanstvo v roku 15 let po dovršenem 18. letu starosti, če ne izpolnjuje nobenih obveznosti do FLRJ in se navedena oseba ni zglasila zaradi evidence pri diplomatskem zastopstvu v FLRJ. Izguba državljanstva se raztegne tudi na otroke take osebe, ki so se rodili v tujini. Izšlo je tudi več odločb, ko so državljanstvo odvzame v določenih primerih. Ni nam znan vaš primer in bi bilo umestno spodročiti natančnejše podatke okrajnemu sodišču v Trbovljah, kjer bi dobili tudi izpernejši odgovor. Z Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o nacionalizaciji zasebnih gospodarskih podjetij se prede v last države tudi vse nepremičnine, ki so last tujih državljanov, razen nepremičnin kmetrov, ki sami obdelujejo zemljo, stanovanjskih zgradb, ki jih lastnik rabi za svoje stanovanje in nepremičnin predstavništov tujih držav, ki jih potrebujejo za službene potrebe. Isti zakon predvideva nadalje, da izgubi lastnik lastninsko pravico na nepremičninah v FLRJ, če prestopi v tuje državljanstvo. Nekatero izjemo velja za državljanke ZDA. Uredba o nadzorstvu nad prometom z nepremičninami pa določa, da mora vsak prenos lastninske pravice, v kolikor ne gre za zakonito ali oporočno dedovanje, predložiti potrdilo okrajnemu ljudskemu odboru. Šele če okrajni ljudski odbor potrdi prenos lastninske pravice, se sme izvesti vknjižba lastninske pravice na nepremičnini. Če je lastnik naš državljan, lahko razpolaže z nepremičnino pod zgoraj navedenimi pogoji — če pa ni naš državljan, velja določila zgoraj navedenega zakona. — Glede izpernejših pojasnil se obrnite na pristojno okrajno sodišče v Trbovljah.

Ljudež D. — Praviš, da te zanimajo zgodovinske drobtine trboveljske doline; tako vprašuješ, kaj pomeni znamenje »P. E. 1879« na vrstih sedence Božičeve hite v Lokah, nasproti Telovadnemu domu v Trbovljah.

Odgovor: prvi ravatelj bivše TPD v Trbovljah, ustanovljene na Dunaju leta 1873, je bil Pangratz Eihlter. T. mož se je sezidal leta 1879 zasebno stanovanjsko vilo v Lokah, ki je danes prešla v last pokojnega Jakoba Božiča. Znamenje na vrstih te hite so torej začelne črke imena in primka nekdanjega rudniškega direktorja Eihlterja in letnice, kdaj je bila ta vila zgrajena. — Na ostali vprašanja prihodnjič.

Janez C. — Na tvoje vprašanje, naslednji odgovor: Henry Bessemer (1813-98), angleški tehnolog, je leta 1856 iznašel po njem imenovane postopek pridobivanja jekla, kjer se jeklo ali kovno železo pridobiva iz surovega s tem, da se surovemu železu, raztopljenemu v konventoriju, odvzame vse ogljik in se mu potrebna množina ogljika doda v obliki železa, ki ima mnogo ogljika. Za ta proces se vedva porabna samo vrste železa, ki imajo mnogo ogljika in malo fosfora. — Na drugo vprašanje ti bo odgovoril kak naš strojni inženir ali pa tehnik.

EARL BIGGERS: Skrivnost EWE DURAND

»Dober dan,« je rekel vsem. »Prišel sem pogledat pisarno gospoda Kirka — če vam to ni v napoto, je prišel.«

»Nikakor ne, dobrodošli ste nam.«

»Hvala, gospod Chan, ali ste že našli ključ za rešitev te skrivnosti?«

»Se ne.«

Nadzornik Flannery ni bil ravno najboljše volje.

»Počasi nas začinite mučiti, gospod Chan. Po vsem, kar sem siljal o vas, sem bil predrčan, da ste storila že prišli.«

Chanov pogled se je izrazil.

»Sprejemite to izgovorilo. Pomagal sem že mnogim policistom tukaj na suhem in sem prišel že nekaj zlikovcev, ki jih oni niso mogli zgrabiti. Ko sem bil častnik, pa sem videl, da je ostalo še mnogo kaj, kar bo treba dovršiti.«

»Zares? Ali ste že izprašali gospodično Barrovo?« se je do gospodične obrnil Flannery.

»Sem.«

»Kaj posebnega niste izvele iz nje?«

»Priznam.«

»Jaz bi najbrž izvedel vse, čeprav nisem žena. Za trenutek grem k njej, da se razgovorim z njo. Preveč ji ne zaupam. Hlini se in skriva za izgovorilo, da je zaročena ni počakal Mogoče! Toda če hočete vedeti moje mnenje, homi rekla, da dandanes vedeti malekda kajko zaradi takšnih stvari.«

Morda imate prav?« je odgovorila Morrow.

»Kajpada! Toda zaradi tega nisem prišel... Rad bi bil zraven, ko boste zasliševali Garlandovo.«

»To mi je nenavadno drago. Gospodična Garland bo vsak hip tu.«

»Oglušeno! Stopim dol, da se pogovorim z uradnikom kalkutske uvozniške družbe. Če ga bo Garlandova prišla prej, preden se bom vrnil, me pa pokličite. Ze trideset let sem v tej službi in zato mi ne bo nobena ženaka, pa četudi pride iz državne tožilstva, solila pameti, če prevzamem preiskavo. Jo vodim do konca.«

Naglo je stopil iz sobe. Chan je pogledal za njim:

»Veliko grmenja, malo dežja,« je zamrmral sam pri sebi.

»Morda bi bilo dobro, da gremo val v pisarno. Gospodična Garland tako še ni prišla.«

Vsi so odšli v spodnje nadstropje. Kirk se je v svoji pisarni usedel za mizo, odprl predal in dal Chanu dva črnaška izreka.

»Ali ju hočete prebrati?« Kakor sem vam zjutraj, omenil, je videti, da se sir Frederik ni zanimal samo za Ewo Durand, temveč tudi za druge ženske, ki so izginile.

Chan je pazljivo prebral oba članka, potem pa globoko vzdihnil in jo položil na mizo.

»To so stvari, ki segajo daleč v preteklost,« je pripomnil in se globoko zamislil.

»To je uganka celo za vas,« je končno dejal Kirk.

»Oprostite, kaj ste rekli?«

»Pravim, da tokrat niti slavni Chan ne ve, kje naj bi zagrabili.«

»Oprostite, toda tokrat sem bil daleč stran od umora siru Frederiku. V mislih sem se skvarjal z mnogo manjšo in manj pomembno osebnostjo. Vsekakor se moram vzkrcati na prihodnjo ladjo in oditi gledat mojega malega Barryja Chana.«

»Upam, da vam bo to možno,« je smeje se rekla Morrow. »V naši dobi je malo ljudi, ki bi imeli toliko smisla za družino kot vi.«

»Niste me dobro razumeli,« je odvrnil Chan. »Opazoval sem ljudi v Ameriki. Za vas je dom prazno stanovanje, golobnjak, v

katerega se človek umakne po prijetnem plesu ali po avtomobilski vožnji. Mi Kiplaj pa smo ostali avari ljubeni, zakonu in raznim drugim zastarelim izročilom. Dom je svetliče, ki se vanj zatekamo.«

»Zelo priklupna silka, gotovo pa za očeta,« je pripomnil Kirk. »Pravzaprav moram poslati bratjovka novorojenčku in mu želiti mnogo sreče.«

Tedaj je prišla Gloria Garland. Kinsey jo je pripeljal v Kirkovo pisarno. Drobne gube so ji preprezale kožo v očesnih kotičkih in debela plast lila je nepopolno prikrivala leta te proslavljene igralki.

Tukaj sem, gospod Kirk. »Dober dan, gospodična Morrow in gospod Chan! Sinočnji dogodek me je strahovito razburil. Sir Frederik je bil tako silajen mož... Ali ste že kaj odkrili?«

»Za sedaj skoraj nič,« je odgovoril Kirk.

»Prosim vas, sedite!«

»Oprostite,« je rekla Morrow. »Grem k licat nadzorniku Flanneryju.«

»Nikar se ne trudite preveč, pojdem jaz,« je rekel Chan.

V pisarni kalkutske izvozniške družbe je Flannery stal z rdečim obrazom pred Lilo Barrovo, ki je spet jokala. Nadzornik se je obrnil.

»Kaj je?«

»Čakamo vas,« je odvrnil Chan. »Prišla je gospodična Garland.«

»Dobro. Vas bom pa pozneje naprej zalival,« je velel Flannery obklopani gospodični, potem pa stopil za Chanom.

»Vi pa imate zares dar, da ljudi pripravite do solja,« je pripomnil Kinsey.

»Da, od tega se je topla v solzah, če jo sam norčadeš. Res, bil sem oster z njo. Pri takšnih ženskah z milobo in dobroto nič ne opravim.«

»Računam, da je uspeh že okronal vaše napore.«

»Drži se kot planje svojega plota, namreč svoje prve izpovedi. Zakaj pa naj bi sicer prelivala kar potoke solza? Za to dolarjev bi stavili, da je ona Ewa Durand.«

»Kittajz silno radi stavilo, da pa ne bi prepadel, se v to ne bom upustil, čeprav bi tukaj lahko silajno zaslužil,« je odgovoril Chan.

Stopila sta v Kirkovo pisarno. Nadzornik se sedel pred Garlandovo.

»Rad bi govoril z vami, gospodična. Vi se pišete Gloria Garland, ali ne?«

»Da, gospod.«

»Ali je to vaše pravo ime?«

»To je ime, ki ga nosim že... več let.«

»Torej ni vaše pravo ime?«

»Ne, vzela sem ga za...«

»Aha, že razumem, nosite tuje ime. Verjetno imate vzrok za to.«

»Pisem se Lea Pingl, toda mnenja sem bila, da takšno ime za gledališko igralko ni preveč vročno. Zato sem si kot umetnica nadela ime Gloria Garland.«

»Prav lepo Tori priznate, da živite pod tujim imenom!«

»Razlagate si to, kakor vam je milo, toda znano je, da bi mnogi igralci prevzemajo imena, ki so zvočnejša od njihovih. Nisem storila ničesar, kar bi opravičevalo vašo arrovost,« je jezo izbruhnila igralka.

Gospodična Morrow je karajoče pogledala nadzornika in se obrnila h Garlandovi:

»Dobela razumem vaše razburjenje, gospodična, in zato vam bom jaz postavljala vprašanja.«

»Zelo bi vam bila hvaležna.«

»Ali ste poznali siru Frederiku že pred sinočnjo večerjo?«

»Nisem.«

»Sta si bila popolnoma tuja?«

»Popolnoma. Zakaj me vprašujete?«

»Ali niste imeli sinoči z njim nobenega razgovora?«

»Nobenega.«

»Opomirjam vas, gospodična, da je stvar nenavadno resna. Govoriti morate resno!«

»Toda...« je začela omahovati, »po čem sklepate, da sem...«

»Lagala! To vemo,« je vzklil nadzornik.

»Sinoč se vam je razgrala ovratnica,« nadaljuje Morrow. »Kje se je to dogodilo?«

»Na stopnicah, ki drže od dvajsetega nadstropja v vilo.«

»Ali ste našli vse bisere?«

»Sem... vsaj tako mislim. Ne vem natančno, koliko jih imam. Menda ni treba posebej poudarjati, da so biseri ponarejeni. Saj nimam toliko denarja, da bi si kupila ovratnico iz pravih bisero.«

Gospodična Morrow je odprla svojo torbico in položila na biser na mizo.

»Ali poznate ta biser, gospodična Garland?«

»Da, da... To je biser iz moje ovratnice. Kje ste ga našli?«

Gospodična Morrow je odgovorila, tehtajoč vsako besedo:

»Našli smo ga pod pisarno mizo v tej sobi.«

Igralka je osupnila. Nastopil je trenutek mude tišine.

»Gospodična Garland,« je nadaljevala Morrow, »boljše je, če avtorje ravnanje spremitel. Prosim vas, govorite resno!«

»Prav imate,« je odgovorila Igralka. »Pokušala sem, da bi se izvelika iz te neprimljene zadeve. Ne bi rada videla, da bi se moje ime na ta način razvedelo v javnosti. Toda jaz v to stvar nisem dosti zapletena.«

»Ovratnica se vam je torej razgrala v tej pisarni, kamor ste stopili, da bi se pogovorili s sirom Frederikom, ali ne?«

»Da. V trenutku, ko sem vstala, se mi je ovratnica zataknila okrog mize in se razgrala.«

»Nikar ne začinite pripovedovati bajke od konca, temveč začnite lepo, kakor se mora začeti.«

»Govorila sem čisto resno, ko sem rekla, da do sinočnje večerje nisem poznala siru Frederika. Ravno sem bila stopila iz dvigala in šla po stopnicah, ko so se odprla vrata te pisarne in se je pojavil možik ter me nagovoril. Vi ste gospodična Garland?«

Odgovorila sem, da ne. Rekel mi je, da je on sir Frederik Bruce, gost gospoda Kirka, in da bi se rad pogovoril z menoj, preden odidem v salon.«

Vse skupaj se mi je čudno zdelo, toda ta mož je bil videti tako dostojanstven, da se mi je zdelo najbolje, če ga ubogam. Rekel mi je, da je član Scotland Yarda. Rečem Angležinja in globoko upokojen vas, kar je v zvezi s Scotland Yardom. Vprašal me je, če bi mu mogla ugotoviti istovetnost neke ženske, ki je izginila že pred več leti... Neke ženske, ki je izginila v noči in o kateri ni nihče več slišal.«

V sobi je vladala popolna tišina. Kirk je z zanimanjem ogledoval obraz gospodične Garland, nadzornik Flannery pa je sedel in zljaj od presenečenja. Gospodična Morrow je s mirnim glasom vprašala:

»Z kakšnega nagiba ali je mogoč sir Frederik misliti, da utegnute vi poznati tieta žensko?«

(Dolge prihodnje)

Fizikultura in Sport

Pred začetkom tekmovanja v hrvatsko-slovenski nogometni ligi

Iz dnevnih časnikov smo zvedeli za razveseljivo novico za vse pristaje nogometnega športa v Sloveniji, namreč da je predstavnik Nogometne zveze LRS in Nogometnega saveza Hrvatske na najvišjem nogometnem forumu uspelo prodreti s predlogom, da se že v novi sezoni osnuje hrvatsko-slovenska nogometna liga.

Novica je zelo razgibala ljubitelje tega športa po vsej Sloveniji, zlasti pa v krajih, ki bodo za to tekmovanje dali svoje predstavnike.

Mešana hrvatsko-slovenska nogometna liga bo štela 10 članov, in sicer 6 hrvatskih klubov (Proleter Osijek, Metalac Zagreb, Kvarner Reka, Tekstilac Varaždin, Sibenik in Slavija iz Karlovca) in štiri prvoplasirane klube iz slovenske republiške lige (Odrad Ljubljana, Branik Maribor, Rudar Trbovlje in Željezničar Ljubljana). Tekmovanje se bo razvijalo v eni ligi, vendar pa bo klasifikacija za tekmovanje v zvezni razred oziroma izpadanje iz te mešane lige potekalo na tak način, ki bo omogočal obema republikama vsako leto enako število udeležencev v tej ligi. Najboljše plasirani hrvatski predstavniki in najboljši slovenski klub se bosta borila za vstop v zvezno ligo najšibkejši dve slovenski moštvi in eno hrvatsko moštvo pa se bodo zamenjali z vsakoletnim prvokomah vzhodne in zahodne slovenske lige in s prvokom Hrvatske. Da pa bi bilo vprašanje jasnejše, vzemimo za primer najugodnejšo uvrstitev slovenskih moštvo: vsa 4 slovenska moštva bi v takem primeru zavzela v ligi prva štiri mesta, zadnjih šest pa hrvatski klubi. V tem primeru se borita prvak lige (slovenski klub) in peto plasirani (prvo hrvatsko moštvo) za vstop v zvezno ligo, izpade pa 3. in 4. plasirani klub (dve najslabši slovenski moštvi) in 10. plasirani klub (najšibkejši hrvatsko moštvo).

Trboveljski nogomet bo na ta način dobil že tretjič za nasprotnike kvaliteto dobra moštva, kar bi bilo drugače skoraj nemogoče. Čestokrat je slišati od kakšnega navdušenega gledalca nogometnih iger vprašanje, zakaj si Rudar ne preskrbi močnejše nasprotnike iz drugih republik. Verjetno so zelo redki tisti, ki so se pozanimali, koliko zahtevajo naša vodilna moštva za eno nogometno tekmovanje. Zagrebški klubi, ki so nam v zveznem merilu najbližji, zahtevajo za eno samo gostovanje 40-60.000 din. druga moštva pa spričo višjih stroškov za vožnjo še več. Takih izdatkov pa NK Rudar ne prenese, ker da pobrana vstopnina v najboljše primerih redkokoli 40.000 din, od katerih pa je treba odšteti še režijske stroške (takse, sodniki itd.), da se dobi čist inkaso, s katerim klub lahko razpolaga. Z ustanovitvijo hrvatsko-slovenske lige je sedaj to vprašanje rešeno; vsak klub bo potoval na svoje stroške ter bo Rudar z dotacijami, če se bodo gibale v okviru dosedanjih, vzdržal tekmovalne stroške. Poleg nogometnega — o katerih bomo še govorili — je dolžnost vseh prijateljev nogometa, da svoje društvo podpro s številnim obiskom njegovih prireditev.

Sedaj pa nekaj besed o nogometnih predstavnikih Trbovlj v tem tekmovanju. Moštvo Rudarja sestavljajo v splošnem mladi nogometaši. V odločilnih tekmovanjih (kvalifikacijskih) so vedno zagrizeno posegli v borbo, ni pa bilo tako tudi v liginih prvenstvenih tekmovanjih. Nekaj časa je šlo, potem

pa je dosledno prišlo do nesoglasja, ki je poslabšalo plasman društva. Igralci niso vzdržali v enakem borbenem duhu zaradi komodnosti ali pa zaradi popustitve živcev, sicer bi bili plasirani v prvenstvenih tekmah boljši. Prvenstvo je tekmovanje, ki terja čelaga moča, kjer je treba za uspeh kolektiva čestokrat žrtvovati svoje lastne koristi in uokviriti osebno disciplino v disciplino kolektiva igralnega kolektiva. Uspeh bo tem večji, čim višje bodo vrline posameznikov.

Moštvo Rudarja na to tekmovanje ni najbolje pripravljeno. Tekmovanje za pokal FLRJ je onemogočilo letni oddih nogometašev. Na treningih so vzdržali skozi celo leto le štirje igralci, ki so pobrali vse treninge, kakor kaže statistika trenerja. Imamo pa tudi igralce, ki so v dva in pol meseca trenirali le trikrat, ali bolje rečeno: skoraj nič, ostali pa se držijo nekako sredine. Pričakujemo, da bo osnivanje nove nogometne lige prineslo več resnosti v njihove vrste kakor tudi duhovni tvarišva in da bodo igralci polnoštevno obiskovali treninge, dosegali uspehe ter se tako oddolžili tudi gledalcem, na katere smo naslovili poziv za boljše udeležbo tekem.

Na začetku nove sezone razpolaga NK Rudar s sledečimi igralci: Ahlin, Taus, Sore, Florjanc, Blatnik, Klančič, Orač, Lamovšek, Klenovšek, Ameršek, Knaus, Končija, Koritnik, Gorenc, Gačnik, Zupančič in F. Savšek, katerih skupna naloga s trenerjem tov. Vučič

ničem je, doseči čim boljši plasman v prvenstvu.

Na kraju še nekaj besed o gledalcih. Često se oglašajo športni kritiki, ki govorijo o prireditvah v našem kraju ter pripovedujejo o neprimernem vedenju ali navijanju naših gledalcev (vzroki za to so včasih tudi kje drugje, pa jih zamočilo ali pa olepšajo). Če si odkrito priznamo, moramo reči, da imajo največkrat prav. Ne le da nesposobno vedenje naših gledalcev meče slabo luč na naš rudarski center, pač pa na drugi strani ustvarja slabe športne odnose z gostujočimi klubi in končno direktno škoduje domačemu nogometnemu moštvo. Prav zadnja tekma z Radničkim iz Niše je zlasti v prvem polčasu igre pokazala, da obiskovanje domačih igralcev z neprimernimi izrazi in nepravilnim bodrenjem ne prinese uspehov.

Gledalci naj bodre svoje moštvo športno, zlasti pa takrat, kadar mu slaba prede — dajanje navodil za igranje pa naj prepuste trenerju. Uspele poteze nasprotnika naj pozdravljajo, upustijo pa naj kakršne koli neprimernosti, izraze, naslovljene na gostujoče igralce, zlasti pa na sodnika. Nogometna igranja naj ne služijo za izživiljanje strasti nekaterih prenapetih, pač pa za postajanje zbiralnice velikih športnikov po duhu in neoporečnih športnih gledalcev.

Razpored tekmovanja hrvatsko-slovenske lige bomo objavili prihodnjič.

Odbor NK Rudarja

Trbovlje so še vedno brez atletskega kluba

Koliko in kolikokrat je bilo v Trbovljah že poudarjeno, da je dober športnik lahko samo dober atlet. Res si ne moremo misliti dobrega nogometaša, ki ne zna teči, ki ni prožen in vzdržljiv športnik. Kaj bi opravič počen in neroden košarkar ali pa kako naj preko poletja vzdrži dobro telesno kondicijo smučar in preko zime plavalca. Ker v Trbovljah ni atletskega kluba, ki bi vzgajal športnike in jih najprej uvajal v osnove športa, hkrati pa zajel vse fiste, ki imajo smisel in voljo za šport, čutijo vsi ljubitelji športa, da so okoreli počasni, neprožni. Ta pomanjkljivost se odraža v vsem trboveljskem športnem delu. Aktivni igralci nogometa in košarke imajo kot element in sestavni del svojega treninga tudi atletiko, vendar se slednja ne poudarja in so treningi v teku, skoku, v krepitvi ramskih, trebušnih in vratnih mišic v trboveljskem športnem življenju redki, zelo redki, če ne sploh nepoznan pojav. Zaradi tega ni prav nič čudnega, da taki športniki niso vzdržljivi, niso hitri, nimajo potrebnih odzivov v daljino, višino itd. In tu je eden izmed vzrokov, da trboveljski šport ne dosega močnih in večjih uspehov.

Spomladi letošnjega leta je bil pri SSD »Rudar« v Trbovljah postavljen iniciativni odbor za ustanovitev atletskega kluba. Sklican je bil nekaj posvetovalni sestanek vseh, ki bi se vključili v atletske klube. Na ta sestanek pa sta prišla samo dva člana iniciativnega odbora! Kako to? Ali ni želje v mladini, da preizkusi svoje moči in znanje tudi v hitrosti in skokih ali metih?

Včasih sem opazoval v Trbovljah otroke, kako so se postavili ob cesti v vrsto in tekli, kdo bo prvi. Na stadionu jih včasih vidim, kako se poganjajo v

daljino ali preskakujejo čez napeto vrv. Tudi razna prvenstva aktivov v prejšnjih letih so nekaj pokazala.

Letos so bile v Trbovljah na košarskem stadionu štiri atletske prireditve; ob otvoritvi tega stadiona 25. maja t. l. je bilo atletske prvenstvo aktivov v peterboju. Prvenstvo, ki ga je vodil prof. Marinič in ki je zanje dal pobudo Svet za fizikulturo pri OLO Trbovlje, je odlično uspelo. Istega dne je bil tudi atletski dvoboj med Kmetijsko šolo iz Maribora in trboveljsko gimnazijo. Seveda na teh dveh tekmovanjih niso bili postavljeni rekordi.

Za konec šolskega leta je bilo prvenstvo trboveljske gimnazije, za katero je SSD »Rudar« daroval lep pokal, ki so si ga pridobili sedmošolci. Tekmovanje je vodil prizadevni prof. Marinič. Na Dan učencev v gospodarstvu je bilo atletske prvenstvo strokovnih šol okraja Trbovlje v peterboju. Tudi na tem prvenstvu je bila udeležba zadovoljiva in je uspela.

Potem pa... Hm. Le včasih vidiš na igrišču še koga, ki skače ali teče. Včasih tu trenirata Trboveljska Drago Sotler (član Kladivarja), mladinski prvak Slovenije v skoku v višino, in Janez Pokorn (član Odrada), republiški seniorski prvak v skoku v daljino, odlični sprinter na 100 metrov in tretji v troskoku. Tako se izgubljajo tisti, ki prodrjejo med velikansko množico zamrljih, ki jim ni niti mogoče pokazati se in preizkusiti.

Resnično bi se atletika v Trbovljah lahko hitro in pravilno razvijala na skončanem novem stadionu SSD »Rudar«, prav tako bi se lahko vsaj začelo na manjšem stadionu KK »Rudar«. Nekeč so bili v Trbovljah atleti, pa ni bilo atletskega staza in ostalega potrebnega. Danes pa so že večje možnosti, jutri bodo še večje, hkrati pa se večja tudi potreba.

Dobro atlet je hiter in vzdržljiv človek, je dober športnik, dober delavec, graditelj ali rudar ter sposoben vojak, čuvár miru in svobode. Prav zaradi tega ne smemo premišljevati in se ustavljati pred vprašanjem: »Ali so v Trbovljah možnosti za ustanovitev atletskega kluba?«

-am.

AMERIŠKI FILM »TEŽKA POT«

Kot že večkrat, smo najprej priče konca: samomorilsko potegajo se živo iz vode, vendar ji smrt ni več daleč — le toliko, da še utegne povedati svojo zgodbo.

Izhajša iz majhno, umazano mesto nekje v Združenih državah, ki se kot v zasmeh imenuje Greenhill — Zeleni grič. Naša junakinja preživlja v njem svojo nemirno mladost — mika jo široki, daljni svet, kjer naj bi se uresničile njene sanje. Prilika za to se ji ponudi, ko obišče mesto potujoča igralska družina in se ona seznani in kmalu nato poroči z enim od obeh vodij te skupine. Albertom Rankelom. Pri tem ji pomaga njena svakinja Helena, ki od tedaj dalje usodno posega v njeno življenje. Katarina zapusti igralsko skupino svojega moža in se pod vodstvom svoje svakinje naglo povzpne na odstopa do uspeha. Njen mož si zama priprave, da bi se vrnila k njemu. Moralno uničen napravi samomor. V njej se pa že prične moralni razkroj, začne se vdajati veseljačenju in popivanju, kar ogroža njene igralske uspehe. Še eno priliko ji

nudi življenje: ponovno se neopričakovano sreča s Paulom Collinsom, partnerjem njenega pokojnega moža. Vljubita se in ta ljubez bo Katarino rešila.

Kino Trbovlje

bo predvajal v prihodnjih dneh ameriški film

»TEŽKA POT«

Predst. od sobote do ponedeljka

Naslednji teden ameriški film

»CESTA TATOV«

Spored predstav bo razviden iz reklamnih omaric in lepakov

IZPRED SODIŠČA

Prevejana tatnica

Pred okrajnim sodiščem v Trbovljah se je zagovarjala 24-letna Pavla Perko iz Brega št. 39, ki se je pokazala za zelo izvežbano tatnico. Že leta 1950 jo je javno tožilstvo v Ljubljani preganjal, ker si je v Trzinu na račun raznih strank prilastila večjo količino oblačilnih predmetov in se ni branila niti pristanov, gozdarjev in akcij, ter je kradla po okolici kot sraka. Dobro se je znašla tudi v Novem mestu; tudi tukaj je imela piko na oblačilno predmete. Zнала pa je »prinasati« okolici tudi moške in je tako na lepem ogoljufala nekega Stanka za kovčeg z vse vsebino. Navezovala je stike povsod, kjer se je dalo: na cesti, v vlaku, po gostilnah in mestih, kjer je pričakovala uspeh. Sodišče v Ljubljani jo je že leta 1950 obsojilo na poldružno leto zapora, kar pa komaj je preseglo letošnji marec. Kazen, da ji je šla spet na delo in ogoljufala Alojzijo Knez na Logu za žensko zapustno uro in še druge predmete v vrednosti okrog 11.300 din. Jožefi Kosir se je predstavila kot natakarica v gostilni »Jadrane« v Radečah in si od nje »izposodila« krilo, češ da gre samo v Laško k svoji teti — Bregarjevo na Vrhomu pa je »pokoili« prinesla za novo žensko obleko, češ da mora nujno v Ljubljano po neke dokumente. Pri Angeli Borštnar si je spet »izposodila« žensko čevlje in ji dejala, da ji je to dovolila lastnica. V Lokah pa je pri belem dnevu vzela izpred hiše na škodo Magdalene Pivec nekaj oblačilnih predmetov.

Vse te tatvine je obtoženka izvršila v roku dveh mesecev in je tudi vsa dejanja pred sodiščem priznala. Saj ni imela pravih razlogov za to, da bi ta dejanja tajila, ko pa so priče izpovedale vse v njeno škodo in jo označile kot izredno prebrisano in škodljivo tatnico. Če po vloženi obtožbi pa je sodišče še vedno poveljalo, obtoženo obtoženko, ki se je dobro znašla tudi v Domu na Lisci, kjer je cela dva dneva popivala in jedla, nato pa izginila.

Sodišče je upoštevalo, da je obtoženka bila že zaradi tatvin kaznovana in da ta kazen nanjo ni niti malo vzbujala; upoštevalo je tudi, da je Perkova mlada, zdrava in za delo sposobna, da bi si lahko našla primeren zaslužek ter se preživljala na pošten način. Skušala se je izgovarjati, češ da ni mogla dobiti dela, čeprav je to poudarila; tukaj pa ji je Alojzija Knez povedala, da je imela pri njej dober zaslužek.

OBJAVE

POZIV

Ponovno pozivamo vse vojne obveznike, rojene od leta 1917 do 1930, da se prijavijo v nedeljo, 28. septembra t. l., od 6. do 12. ure na OLO Trbovlje. Zglašiti se morajo tudi vsi letniki od 1898 do vključno 1916, ki se minulo nedeljo, 21. septembra, iz kakršnega koli vzroka niso mogli zglašiti.

Kdor je bolan, ali pa na določen dan odsoten, naj ga priglasi kak družinski član ali pa njegov prijatelj. Mora pa seveda vedeti za rojstne podatke priglasenca, njegovo bivališče in kje dela vojni obveznik, ki ga priglasa.

Poudarjamo še enkrat, da se mora vsak vojni obveznik zgoraj navedenih letnikov, ki biva na območju mestne ljudske občine Trbovlje, zanesljivo prijaviti, in to ne glede na to, ali je dobil pismen poziv ali ne.

Vsakdo naj prinese s seboj vojaške dokumente (vojno knjižico itd.). Vsak neopravičen izostanek bo imel za posledico določbe vojnokazenskih predpisov.

LO mestne občine Trbovlje, vojaški oddelek

NEDELJSKA ZDRAVNIŠKA SLUŽBA V TRBOVLJAH

Od sobote 27. sept. opoldne do ponedeljka 29. sept. zjutraj v bolnišnici v Trbovljah.

NASLA se je ženska obleka. Naslov v uradništvu.

Križanka št. 12

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33
34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44
45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55
56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66
67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77
78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88
89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99
100	101	102	103	104	105	106	107	108	109	110

Vodravno: 1. sočasen, nkraten, časovno vzporeden (tukaj); 3. kemična prvina 14. pravoslovni menih; 16. okrajšan veznik; 18. denar na okrajšava (nekdanja); 19. rudnina; 20. okrajšava za pripis; 21. ladjedelnika na prava; 23. rimsko število; 25. arabski konj; 26. kipi; 27. zasledba (tukaj); 31. francoski pozdrav; 33. žensko ime; 34. turški gospodar; 35. srbsko ime; 36. okrajšava za delniško družbo; 37. žensko ime; 39. spreminjati barvo obraza; 42. ni lačen; 43. točilo 45 žensko ime (kol pod glavi); 47. pokrajina v Jugoslaviji; 48. nemški spolnik; 49. glasbeno okrajšava; 51. angl. zdravnik (ton.); 52. rimski varuh ognjišča; 54. druga zemlja; 55. krajevni prislov; v rabi v okoliu hiše; 57. moderen kemični proizvod; 59. igralne karte; 60. okrajšan veznik; 62. pomočni glagol; 63. žensko ime; 64. kazalni zaimek; 65. škrt človek; 68. okrajšava za mesto pečata; 70. okrajšava za »ozidoma«; 71. tje moško ime; 72. maščoba; 74. huda bolezen.

Navpično: 2. veznik; 3. nedoločni zaimek; 4. divja drhal; 5. dva soglasnika; 6. nabelek; 7. jarem (3 skloni); 8. poglavje iz korana (arabsko); 10. vojna (srbsko); 11. nemški predlog; 12. suplativ; 13. izmišljena razčlenba (tukaj); 17. trgov. prostori; 20. predlog; 22. vojni duhovnik; 24. okrajšano žensko ime; 26. oseb. zaimek; 28. veznik; 29. neresničen, narejen; 30. zračno prometno sredstvo; 32. predlog; 35. oče; 38. nižji

duhovnik; 40. klasje ovs (obrnjeno); 41. amrnjeno; 44. nasprotje od noči; 48. snov; 49. del celena; 51. veznik; 53. zver; 54. ozir. zaimek; 56. oseb. zaimek; 58. del avtomobila; 61. glasb. izraz; 65. posekani del gozda; 66. okrajšava za »zaupno«; 67. kronometer (4 skloni); 69. kurirji; 71. glasb. okrajšava; 72. povratno — o. zaimek; 73. veznik (obrnjeno).

ZANIMIVOSTI

PIVO V TABLET

Mladi belgijski biokemičar dr. Robert Mouton je iznašel način predelave piva iz tekočine v obliko tablet. Ta iznajdnitev je izjavil novinarjem, da je njegov izum delo dveletnih poskusov. Ugotovil je, da je mogoče joemem dehidrirati, nkar se je odločil, da napravi poskus izdelave piva v prahu. Vzel je približno pol litra navadnega belgijskega piva, ga dal v dehidrirni aparat in dobil rumenkasto bel prah. Dodal je vodo, karbonatni acidum in alkohol. Rezultat tega poskusa je bila pičja, popolnoma enaka navadnemu pivu.

NOVINARSKI MAGNETOFON

Nemška inženirja Gering in Drahem sta iznašla miniaturni magnetofon, ki ga je mogoče nositi v gumbici suknjice. Aparatu pravijo milifon. Ta priprava zamore registrirati vse razgovore, ki jih ima njegov lastnik čez dan s kakršnimi koli ljudmi, ki mu jih potem verne reproducira. Aparat bo posebno pripraven za novinarje, kadar imajo intervjuje.

NAJMANJŠA TISKANA KNJIGA NA SVETU

Neka firma v Münchenu na Bavarskem je izdala najmanjšo tiskano knjigo na svetu. Strani te knjige merijo le 3,76 milimetra. Besedilo je mogoče brati le s povečevalnim steklom, črke za tisk pa je izdelala neka specialna tiskovalna v Amsterdamu.

MLEKO V REZINAH

Ameriška prehranbena industrija bo dala v bližini prihodnosti na trg suho mleko, ki ga bo mogoče rezati kot sir in ki ga bodo lahko zavili v papir. Iznajdnitev, ki mu je z dodajanjem želatine uspelo dobiti mleko v čvrsti obliki, trdi, da se okus mleka ne bo prav nič spremenil; treba ga bo le pomesti v primeren razmerju s kavo ali pa čajem.

ZANIMIV BISER

V Amsterdamu so dali v izložbo biser, ki je po velikosti manjši kot glavica na vzgladici, vendar je na tem kamnu brušeno nič manj kot 88 površin. Koliko časa so brusili ta biser in koliko je stalo to filigransko delo, inozemski častniki žal ne poročajo.

BRANJE V TEMI

Pariški založnik Raul Colar je prišel na misel, da izda knjigo, ki jo bo mogoče brati v temi, vendar so ta eksperiment opustili. Za pred sto leti so napravili v Madridu podobno poskus s tiskanjem časnika s svetil-

kajočimi se črkami. Izum pa ni našel na odziv pri bralcih in je ta časnik ostal pri svoji prvi številki.

KOPERNIK IN ARISTARH

Marsikdo misli, da je bil Nikolaj Kopernik, ki je umrl leta 1543, prvi mož, ki je učil, da je sonce središče svetovja, okoli katerega krožijo planeti in med njimi naša zemlja. Pa ni tako. Že grški astronom Aristarh s Samosa, ki je živel okrog 300 let pred našim štetjem, je prvi učil, da so sonce in stalnice nepremične, zemlja pa da se vrti okoli svoje osi in kroži obenem okrog sonca.

Bolgarski ministrski predsednik Červenkov je poklical šaljivca Gahereta, da bi ga razveselil. Ko je ta vstopil v razkošno opravičeno oblačilo, ne čudi se razkošju, ki ga vidi, mu pravi Červenkov: »Zapomni si, da si bo po opravičenem petletnem planu lahko vsak bolgarski državljani privoščil tako stanovanje.« — »Od kdaj ste pa začeli pripovedovati šale, tovariš Červenkov?« se je odrezal šaljivec.

V zelo neprijetni stiski so se znašli mestni očetje južnofrancoškega mesteca Carenter. Občinski odbor je namreč sklenil, da si sežida novo občinsko hišo. Denarna sredstva so bila preskrajšana, prostor izbran, tudi zidari so bili pripravljeni — je mestni očetje so v veliki zadregi, kako naj izpolnijo odločbo okrajne prefektуре, ki pravi takole: »Za zidanje novega rotovža je treba vzeti opeko starega rotovža. Prepovedano pa je podirati stari rotovž, dokler ne bo do grajen novi...«

Na nekam nenavadno misel je prišel sedemdesetletni škot Clife Vale. Poslal je namreč angleški kraljici Elizabeti prošnjo, da bi ga sprejela v službo kot — dvornega nora. Prošilec pa je dobil iz kraljičine pisarne odgovor, v katerem je med drugim rečeno takole: »Bojimo se da starih dobrih časov, ko so dvorni nore razveseljevali monarhe, ni mogoče obnoviti. Zavržen takšno službeno mesto na našem dvoru ni določeno. Vaso ponudbo smo obdržali v evidenci in vas bomo v danem primeru obvestili...«

Nek mož v južni Švedski je terjaf od dirkecije radija, da mu zniža naročnino za radio na polovico. Svojo terjatv je utemeljeval s tem, da je na eno uho gluh.

Načrt za cepljenje proti TBC za okraj Trbovlje

III. turnus

29. septembra, 2. in 6. oktobra ob 8. uri v Dolah pri Litiji (osnovna šola); ob 10.30 uri v Dolah pri Litiji (Dobivica); ob 13.30 uri v Svibnem (osnovna šola); ob 15. uri v Jagnjenici.

30. septembra, 3. in 7. oktobra ob 8. uri v Podkraju (osnovna šola); ob 9. uri v Radečah (osnovna šola); ob 15. uri v Vrhovem (osnovna šola).

1., 4. in 8. oktobra ob 8. uri na Razboru (osnovna šola); ob 9.30 uri na Bregu (gostilna Klinken); ob 10.30 uri v Lokah (gostilna mostu (osnovna šola); ob 14. uri v Zidanem mostu (osnovna šola).

Cetrti turnus cepljenja bomo priobčili pravčasno. Zdravstveno osebje bo izvedlo cepljenje proti tuberkulozi na ta način, da se morajo posamezniki, ki bodo pregledani ali cepljeni, zglasti trikrat ob določenih dneh in urah pred ekipo za cepljenje in pr. če gre za cepljenje v Dolah pri Litiji — osnovna šola, kjer bo pregled ljudi 29. IX., 2. in 6. X., se mora oseba zglasti pred ekipo vse navedene tri dni. Cepljenja se udeležijo vsi do 25 let stari ljudje, lahko pa pridejo k cepljenju tudi nad 25 let stare osebe.

Svet za ljudsko zdravstvo in soc. politiko OLO Trbovlje

OBJAVA

Zunanji obrat rudnika Trbovlje-Hrastnik v Trbovljah obvešča vse zainteresirane, da se dobi na rudniški žagi v Trbovljah zagovina po 100 din za vozike. Pri večjih naročilih popust. — Zunanji obrat rudnika Trbovlje-Hrastnik.

Izdaja okrajni odbor OF Trbovlje. Urejuje uradniški odbor Odgovornih uradnih Stane Juhar, Tisk Tiskarne »Ljudske pravice« v Ljubljani. Naslov uredništva in upravitelja Trbovlje, uprava rudnika Trbovlje-Hrastnik. Telefon št. 54. Banja pri Narodne banke v Trbovljah št. 614.933-3. — List izhaja vsak torkelj — Rokopisov ne vračamo, orispevki za list morajo biti v uredništvu ali kasneje vsako nedeljo zjutraj. — Mesecna naročnina 30 din. Četrtletna 60 din. Polletna 120 din. Letna 240 din. — Posamezna številka na 4 straneh stane